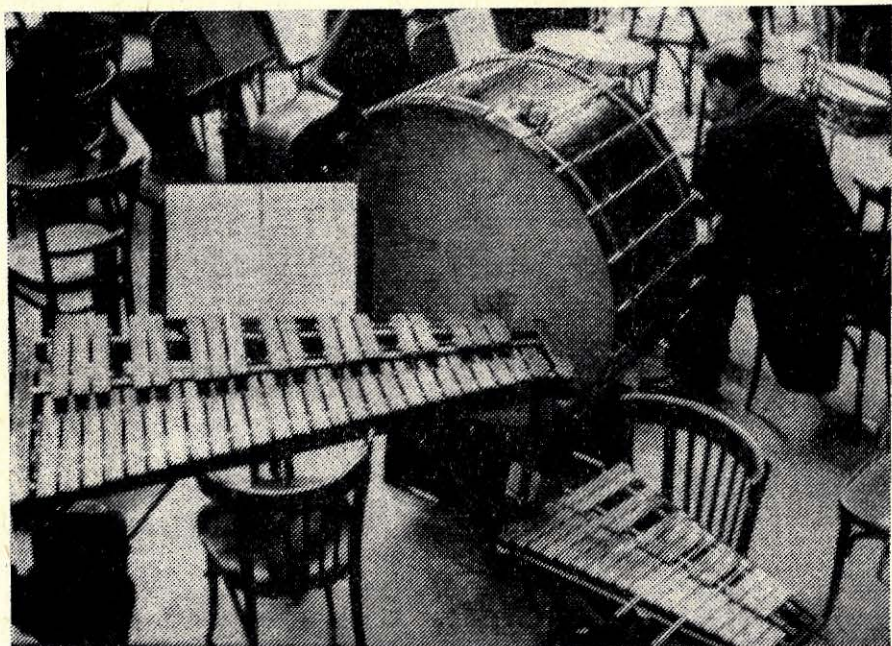

HUDOBNÝ ŽIVOT

71

14

Ročník III.
12. VII. 1971
Cena 2.— Kčs

Cez prestávku...

Snímky: J. Dezort

Jubilejné slávnosti v Halle privábili 160 stálych zahraničných účastníkov, odhliadnúc od niekoľkých stoviek domácich záujemcov. Organizátori ich koncipovali veľkoryso, pričom kladli dôraz na výborných interpretov. Už oratórium Samson pre sóla, zbor a orchester posunulo vysoko priečku kvality a predznamovalo vlastne úroveň celých slávností. Interpretáciu zverili berlínskym silám a dirigentovi Helmutovi Kochovi. Titulnú postavu spieval Peter Schreier, dnes v NDR interpret číslo jedna. Händlova genialita tu vystúpila vo svojej veľkosti a plnosti, nakoľko sa spojili prvotriedne sily, dokonale osvedčené v händlovskej interpretácii, ľudia svetovej umeleckej povesti. Ak odhliadneme od niekoľkých komorných koncertov, zdá sa, že druhou dominantou bola Händlova opera Ariodante, predvedená silami opery z Halle. Za dirigentským pultom stál mladý Thomas Sanderling, ktorý pred niekoľkými rokmi vystriedal zaslužilého Horst Tanu Margrafa, niekdajšieho zakladateľa pravidelných Händlových slávností v tomto meste. Sanderling sa zameriava na mladšiu spevácku generáciu a spolu s režisérom W. Kerstenom vniesol do divadla nové umelecké ideály a nepochybne v posledných dvoch rokoch zvýšil i úroveň im zverených operných predstavení. V titulnej postave vystupuje veľká nádej miestneho divadla — Hans Jürgen Waschmuth, umelec výborne vyškolený, svojím umeleckým naturelom blízky hrdinským postavám, navyše vybavený všetkým tým, čo má mať dnešný spevák. Ariodante u obecnstva triumfovala. Už samotný dej, v ktorom intrigy okolo kráľovského dvora majú odstrániť rad čestných ľudí, je zaujímavý.

Organizátori festivalu toho roku nepripustili, aby sa hoci v malých úlohách objavili slabiny; všetko ovládala snaha, aby Händlovo umenie vyšlo v maximálnej účinnosti a nič nemohlo oslabiť dobrú festivalovú náladu. Ako malá epizóda zaznela v neďalekom kúpeľnom mieste Lauchstädt, v krásnom starom Goetheho divadle, Cimarosova opera Tajné manželstvo, obsadená opäť domácimi silami. Bol to radostný „bonbónik“, zaujímavý predovšetkým z režijného hľadiska, v ktorom síce umelecky nedominoval žiadny spevák, ale predstavenie nemalo ani viditeľné slabiny. Po tomto populárnejšom predstavení v Halle — v Divadle mieru — zaznela Beethovenova Missa solemnis. Orchester a zbor boli z Lipska, sólisti z Berlína. Priatelia by som každému počut solistické obsadenie (Celestina Casapietra, Annelies Burmeister, Peter Schreier, Thomas Thomaschke). Všetko speváci s kultivovaným postojom k Beethovenovi, prežívajúci každý tón, mimoriadne disponovaní vo svojom hlasovom odbore, jednotní v pochopení fráz a pod. Neza-

Ladislav Leng

INJEKCIA HUDOBNNO-PEDAGOGICKÉMU HNUTIU

V časovom „kalupe“, ktorý žijeme sme si ani nestačili dobre uvedomiť skutočnosť trojročnej existencie Slovenskej spoločnosti pre hudobnú výchovu (ďalej: SSHV). Vek naozaj krátky — a predsa nie bez niektorých pozoruhodnejších organizačných a odborných výsledkov. Začínali sme konzultáciami na ministerstvách kultúry a školstva, pokusmi o spoluprácu s pedagogickými ústavmi (Výskumný ústav pedagogický, krajské pedagogické ústavy) a využívaním skúseností organizačne a koncepcie pokročilejšieho sekretariátu Československej spoločnosti pre hudobnú výchovu v Prahe. Od začiatku sme sa opierali o ideovo-odbornú záštitu Zväzu slovenských skladateľov a o dôveru a materiálne zabezpečenie Správou umenia Ministerstva kultúry SSR.

Slovenská spoločnosť pre hudobnú výchovu vznikla ako dobrovoľná výberová organizácia hudobných pedagógov a peda-

gogicky činných hudobných skladateľov, koncertných umelcov a muzikológov, rozhodnutých spojiť svoj um a úsilie v záujme plnšieho uplatnenia výchovného vplyvu hudobného umenia. Dôležitým stimulom pre vyprofilovanie SSHV bol aj program Medzinárodnej spoločnosti pre hudobnú výchovu (ISME), na ktorý sme vďaka bohatým tradíciám (prvá Československá spoločnosť pre hudobnú výchovu vznikla ešte v rokoch prvej Republiky, ale v roku 1939 zanikla) a modernému trendu našej hudobnej pedagogiky mohli úspešne nadviazať. Vzhľadom k týmto okolnostiam nebolo ani zložité nájsť si najvhodnejší „terén“ pôsobnosti a vytvoriť si vhodný pracovný program i plány na kratšie obdobia. Pre začiatok sa ním stala teória i prax školskej hudobnej pedagogiky.

(Pokračovanie na 7. str.)

XX. HÄNDLOVE SLÁVNOSTI

budnuteľný večer, o ktorom sa dlho do noci diskutovalo, ktorý predovšetkým znamenal obrovské víťazstvo kultúrnej politiky NDR pred niekoľkými stovkami zahraničných účastníkov (v priebehu slávností sa totiž počet zahraničných návštevníkov ešte zvýšil).

Napokon, kto mal záujem, mohol ešte raz cestovať do Lauchstädtu na Händlovu operu Deidamia, ktorú však organizátori reprízovali a väčšina účastníkov ju už poznala z minulých rokov. Ten istý večer sledovala takmer polovica účastníkov Goetheho Fausta, iní dali prednosť Komornému orchestru rozhlasu a televízie z Moskvy, ktorý uviedol viacerých barokových skladateľov a potvrdil vysokú úroveň sovietskych komorných orchestrov. Ozajstnou dominantou celého týždňa bola Mozartova opera Don Giovanni (opäť s berlínskymi sólistami a orchestrom, zborom a baletom Štátnej opery z Berlína). Predstavenie svetovej úrovne. Ťažko povedať, komu prisúdiť najväčšie zásluhy; či výbornému Otmarovi Suitnerovi za dirigentským pultom, alebo populárnemu Theo Adamovi v titulnej postave, alebo Petrovi Schreierovi, znamenitému Octaviu. Podľa búrlivých ovácií to u obecnstva nesporne vyhral Schreier, ktorý spieval najšťľavejšie, ukázal široký register svojich možností, krásne dek-

lamoval, príjemne nahrával situácie svojím partnerom a zrejme ťažil i z toho, že desiatky jeho platní kolujú v NDR, vyhŕava jednu poslucháčsku anketu za druhou a pôsobí priaznivo i svojou skromnosťou. Predstavenie malo spád, orchester sa približoval úrovni špičkových európskych telies a napätie v divadle nepovolilo celé tri hodiny.

Potom boli len menšie komorné koncerty, prehliadka mladej koncertnej generácie, kantátový večer s uvedením Händlových oratórií Heraklovo zvolenie a záverečný koncert, na ktorom vystúpili skoro dve desiatky sólistov a dirigentov, aby v pestrom kaleidoskope uviedli 15 Händlových árií, zborových scén a operných medzihier.

Festival zaujímavo dotvorili dve teoretické kolokviá. Na prvom hovoril dirigent Helmut Koch o dvadsiatich rokoch existencie SSHV a o Händlových skladbách na platne. Mal pred sebou i Komorný orchester a niekoľko sólistov a každý problém, alebo jeho vyriešenie hneď dokumentoval so svojimi spolupracovníkmi. Nikto nemal pochybností, že NDR sa veľkoryso stará o odkaz svojho rodáka a že najmä Koch je dirigentská osobnosť nanajvýš skúsená a povolaná hovoriť k tejto problematike. Kolokvium malo úspech u prítomných návštevníkov a rečník len po-

tvrdil, že si musel vyriešiť stovky problémov, kým sa mu podarilo „priviesť na svet“ tak skvelé nahrávky starej hudby. Druhý deň mala prednášať dr. Johanna Rudolphová, pre chorobu ju zastúpil team miestnych odborníkov, ktorému predsedal prof. dr. W. Siegmund-Schultze. Chceli z nových aspektov doložiť Händlov humanizmus, ale najcennejšie boli ich príspevky tam, kde prenikali i do hudobnej štruktúry jeho skladieb a priniesli i viac objavov k jeho štýlu.

Účastníci venovali mimoriadnu pozornosť generálnemu zhromaždeniu Medzinárodnej Händlovej spoločnosti, kde okrem iného zvolili nové predsedníctvo. Tento akt umiestnili do reprezentačných miestností Starej hallskej radnice a zúčastnilo sa ho i viac politických osobností mesta. Za predsedu zvolili opäť hudobného vedca a skladateľa prof. dr. E. H. Meyera, za podpredsedov Benjamina Brittena a prof. Larsena. Prvýkrát bol zvolený do tohto orgánu i zástupca Československa. Jubilejné slávnosti mali vysokú umeleckú úroveň, spoločensky splnili to, čo sa od nich očakávalo, umožnili totiž stretnutie účastníkov zo 17 krajín. Hudobná kultúra NDR tu opäť slávila medzinárodný triumf.

Zdenko Nováček,
člen predsedníctva Medzinárodnej Händlovej spoločnosti

O nástrojovom vyučovaní na LŠU

Pretože mnohé úvahy o nástrojovom vyučovaní na ľudových školách umenia, uverejňované v niekoľkých posledných rokoch v celoštátnych i národných novinách a časopisoch (Akcent, Pravda) sa zaoberajú viacmenej iba problematikou klavírnej hry, chcel by som v nasledujúcich riadkoch niekoľkými poznámkami poukázať aj na problematiku sláčikových oddelení, ktorá, myslím si, je rovnako dôležitá a naliehavá ako problematika klavírna. V poslednom desaťročí je totiž viac ako inokedy badať značný a stále sa prehĺbujúci úpadok sláčikových oddelení na LŠU, a to nielen čo do technickej úrovne žiakov, ale aj čo do počtu absolventov, ktorí sedemročné štúdium ukončia. Nakoniec aj z toho mála absolventov solídnu úroveň dosahuje len mizivé percento žiakov. A práve to nás burcuje k zamysleniu sa nad náplňou, metódami a kvalitou výuky sláčikových, predovšetkým husľových oddelení.

K samotnému profilu absolventov iba toľko, že absolventi LŠU by mali byť vzdelanými amatérmi, v základoch praktickej i teoretickej hudby dobre podkutí, ktorí, pokiaľ nebudú pokračovať v ďalšom odbornom hudobnom štúdiu, by sa mali uplatniť v rôznych súboroch svojho bydliska či pracoviska (amatérske symfonické orchestre, komorné telesá, ľudové súbory, kluby priateľov umenia a pod.), ktorí by mali radiť hudbu, navštevovali koncerty, operné predstavenia, rozlišovali umelecké hodnoty a vedeli sa i kriticky postaviť k úrovni najrozšírejších umeleckých výkonov. To by malo byť výchovným poslaním a cieľom LŠU a na takýto typ absolventov by sa mal zamerať celý náš doterajší systém výuky, predovšetkým učebné osnovy.

Začnime však od začiatku. Žiak po príchode na LŠU má priam spontánny záujem a snahu naučiť sa ovládať hudobný nástroj, naučiť sa hrať. Veľa však záleží už pri výbere husľovej školy (podľa osnov sú dokonca štyri možnosti), pretože niektoré školy svoju metódu stavajú viac na techniku a zanedbávajú stránku prednesovú (napr. Ševčíkova škola), iné zasa opačne, zanedbávajú stránku technickú a forsirujú prednesovú, teda muzickú (množstvo ľudových piesní, melodických cvičení, etud a pod.). Učteli husľových oddelení mi iste dajú za pravdu, že žiadnu z obidvoch zložiek nie je možné zanedbávať. Forsirovanie stránky prvej, technickej, je v prvých dvoch ročníkoch dokonca škodlivejšie, pretože žiak, ktorý do LŠU prišiel, aby hral „pesničky“ a nie „nudné“ cvičenia, sa oveľa skôr nechá odradiť od ďalšieho štúdia, než je tomu v prípade druhom, kde jeho predpoklady sa viacmenej splnili. Darmo by sme mu „vysvetľovali“ dôležitosť technickej stránky nástrojovej hry. Žiak to nepochopí a ani pochopiť nemôže. Záleží teda na učiteľovi, aby nezotrval ani na jednej z oboch krajností, čo sa veľmi často stáva. Nie je napríklad potrebné a ani účelné, aby žiak prehrával desiatky alebo dokonca stovky sláčikových variácií zo Ševčíkovho opusu 2, pretože i po ich „preštudovaní“ sa sláčikové ťažkosti pri hre nových skladieb či etud objavujú stále znova a znova. Podobne je to aj s niektorými cvičeniami z opusu 6, ktorý našťudovanie je predpísané vo všetkých predznamenaniach, čo je dohromady v 15. tóninách. Podľa môjho názoru Ševčíkov op. 2 mal by sa hrať iba v prvých troch-štyroch ročníkoch (stabilizácia pravej ruky), ale aj to iba v dôslednom výbere sláčikových variácií. Vo vyšších ročníkoch — až na nutnú stabilizáciu VI. prípadne VII. polohy — mali by sa namiesto opusu 2 či niektorých krkolomných etud (posledné čísla z Kaysera op. 20) a ťažkých stupnic, hrať primerané dueta s učiteľom, prípadne v malých skupinách žiakov, čo by prehľbovalo ich rozhľad po hudobnej literatúre, brúsilo hudobnú predstavivosť a sluch a podporovalo hru z listu. Na aktívne muzicírovanie by sa mala ďalej využívať aj polhodina rozšíreného vyučovania (5. až 7. ročník), čo sa už na mnohých školách s úspechom robí. Škoda len, že nové učebné plány husľového oddelenia nepočítajú v individuálnej výuke po 1 a 1/2 hodine týždenne ako je tomu v klavíri, ale ťažisko praktického muzicírovania prenášajú do súborovej či orchestrálnej hry. Žiaľ v tak veľkých kolektívoch (15 i viac detí) sa žiak nemôže sústrediť na svoje problémy tak, ako pri vyučovaní individuálnom, prípadne skupinovom (hra z listu po skupinách dvoch-troch žiakov). Bolo by preto správne ponechať súboru jeho dvojhodinový časový úsek a rozšíriť vyučovanie individuálne, prípadne zaviesť od tretieho ročníka jednu hodinu praktického muzicírovania v malých skupinách žiakov (komorná príprava a hra z listu). Na takýto učebný plán husľových oddelení LŠU, ktorý by vhodnejšie ako doteraz napomáhal príprave vyššie uvedeného typu absolventov, by mala byť zameraná aj celá štátna hudobno-vydavateľská činnosť, pretože za dnešného stavu, kedy v hudobninách nie sú k dispozícii vhodné sólové ani komorné či súborové materiály, nie je to absolútne možné plniť. Zo strany vydavateľstiev bolo by na mieste nebáť sa vydávať aj staršie hudobno-pedagogické a prednesové diela, predovšetkým také, ktoré sa už v minulosti dobre osvedčili. Tu by mali rozhodne zasiahnuť aj vynikajúci pedagógovia a samozrejme hudobní skladatelia. Len tak budú môcť LŠU svoje vznešené poslanie, spočívajúce predovšetkým vo výchove schopných instrumentalistov-amatérov, osvetových pracovníkov a hudobných nadšencov dokonale plniť pre blaho naše, i pre blaho budúcich pokolení.

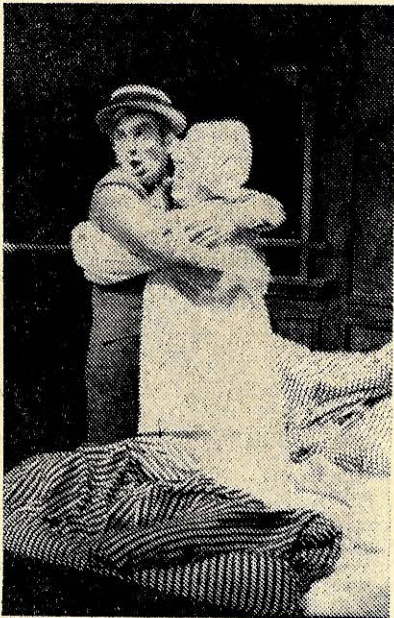
Ernest HAINS, riaditeľ LŠU, Prostějov

Zasadanie o hudbe

Dňa 25. júna t. r. usporiadalo Ministerstvo kultúry SSR poradu riaditeľov v hudobnej oblasti a členov Slovenskej hudobnej rady pri MK SSR. Na programe bolo prerokovanie dramaturgických plánov na sezónu 1971-72 a plánov činnosti na rok 1972. Zastúpené boli všetky inštitúcie (okrem rozhlasu a televízie), ktoré hudbu interpretujú, vydávajú či sprostredkujú. Porada prebiehala v rámci púhe koordinácie dramaturgických projektov, či ich dieľčieho komentovania do diskusie o problematike súčasného diania v oblasti hudobnej. Východiskovým bodom bol príhovor riaditeľa správy umenia MK SSR Jozefa Kota, ktorý prítomných oboznámil so súčasnou situáciou v oblasti kultúrnej, s cestami smerovania k čo najrýchlejšej a najdôslednejšej konsolidácii, k vyrovnaniu sa s množstvom problémov, ktoré

posledné roky priniesli, s realizáciou uznesení XIV. zjazdu KSČ o kultúre i s úlohami platnými menovite pre hudobnú oblasť. Hovoril o upevnení štátneho riadenia v oblasti kultúry, o vypracovaní nových štátových organizácií, sústavnej starostlivosti o dramaturgické plány, o problematike umeleckých zväzov, o koncepcii dramaturgických plánov a o podiele pôvodnej tvorby, ďalej o koncepcii ďalšieho rozvoja zábavnej hudby na Slovensku, o akútnej potrebe riešenia problematiky výchovy mladšej umeleckej generácie, o rozvoji a dnešnom poslaní umeleckej kritiky, o internacionálnom poslaní našej kultúry a o vývoze a importe hodnôt, o problémoch návštevnosti — vzťahu umenia k adresátovi. Dôležité miesto v diskusií dostala črtajúca sa možnosť iniciatív organizácií.

m.

Operný súbor Štátneho divadla v Brne uviedol v svetovej premiére operu Bohuslava Martinu Tri želania. Na snímke J. Škrobánek a M. Šafránková. Recenziu premiéry prinesieme v budúcom čísle.

Snímka: R. Sedláček

Folklorový festival vo Východnej bol tohto roku už 18-krát. V dňoch 9.—12. júla sa zišli priaznivci folklóru do tejto dedinky s bohatými folklórnymi tradíciami, ktorá každoročne privíta v dňoch festivalu približne 40 tisíc ľudí. Na programe prvého dňa — 9. VII. boli dve umelecké pásma: v amfiteátri vo Východnej to bolo Pozvanie do Východnej a v Kultúrnom dome Východná zase program Keď sme sa tak zišli (priamy prenos Čs. rozhlasu). V sobotu — 10. júla — bol alegorický sprievod dedinou, ktorý vyvrcholil úvodným programom festivalu v amfiteátri Východnej pod názvom — Vítajte. Večer bola súťažná prehliadka slovenských folklórnych skupín, kde sa predstavili napr. skupiny z Hanušoviec nad Topľou, Kľuknavy, Liptovských Sliačov, Helpy, Ōčovej, Kubrej pri Trenčine... V nedeľu — 11. júla — začal program už včas ráno. Najprv to bol klenotníčkový program goralského folklóru Gorali pod Tatrami (predstavil ľudových umelcov z Hladovky, Sucheň Hory, Lendaku, Starej a Novej Lubovne a ďalších rázovitých goralských dedín). Po ňom udelili ceny folklórnym skupinám a festival uzavrel v popoludňajších hodinách program v choreografii Št. Nosáľa — Od Šumavy k Tatram.

V dňoch 10. a 11. júna t. r. zasadala v Prahe národná porota medzinárodnej rozhlasovej súťaže mladých hudobníkov CONCERTINO PRAHA 1971. Posúdila výkony hráčov na dychové nástroje a rozhodla o postupe prvých miest do medzinárodného kola: flauta — Petr Pokorný, hobo — Milan Študlar, klarinet — Martin Kopřiva a Fr. Bláha, lesný roh — Jiří Havlík. Medzinárodná porota bude zasadať v polovici sep-

tembra v Prahe. Už dnes je do súťaže prihlásených viac než 60 účastníkov.

V Zrkadlovej sieni bratislavskej radnice bol 26. mája t. r. absolventský celovečerný recitál Adriany Balázsovej, klaviristky — absolventky Konzervatória z triedy prof. A. Kafendovej. Na programe bolo Prelúdium a fuga f mol z Temperovaného sonáta d mol op. 31, č. 2, Brahmsovo Intermezzo op. 117, č. 2, Rapsódia op. 79, č. 1 od toho istého autora, ďalej skladby Liszta, Ravela a premiéra skladby Jozefa Sixtu — Fantázia. Absolventský výkon A. Balázsovej bol svedectvom perfektnej umeleckej pripravenosti, vysokej pianistickej úrovne a suverenity. Štyľovo mnohotvárný program vyznel vo vyrovnanom podaní. K vrcholom patrila Ravelova skladba Jeux d'Eau. Sixtova skladba zaujala poslucháčov svojou vysokou kompozičnou úrovňou a primeraným umeleckým podaním.

Kruh priateľov slovenskej hudby plánuje na sezónu 1971-72 niekoľko dramaturgicky zaujímavých koncertov. V októbri to bude autor-ský večer Št. Németha-Šamorínského, v novembri t. r. koncert sovietskej hudby a zborový koncert súboru Technik, v decembri koncert Slovenských madrigalistov z tvorby starých slovenských a svetových majstrov, v januári koncert Bratislavského tria (Gašparek, Sikora, Karín), vo februári b. r. bude koncert mladých talentov — víťazov súťaží, v marci sa predstaví súbor pre súčasnú hudbu — Hudba dneška — s retrospektívnym výberom najúspešnejších diel slovenskej avantgardy a v mesiaci apríl b. r. sa budú prezentovať víťazi speváckej súťaže M. Schneidra-Trnavského. Pre záujemcov oznamujeme, že abonenty na spomínané koncerty oprávňujú k vstupu i na vybrané koncerty BHS, resp. iné akcie ZSS.

Profesor klavírnej hry Paulo Affonso de Moura Ferreira spolu s huslistom Valeskou Hadelichom uviedol na koncerte Conservatório de Música da Universidade Federal de Goiás (Konzervatórium hudby prí federálnej univerzite v meste Goiás, neďaleko hlavného mesta Brasília) skladbu Jozefa Páleníčka Suita piccolu. Profesor Ferreira prehlásil, že do programov koncertov na brazílskom štátnom konzervatóriu bude zaraďovať i naďalej české skladby z notových materiálov, ktoré mu zaslalo Čs. hudobné informačné stredisko.

Oslavy Medzinárodného dňa detí boli príležitosťou pre stretnutie telies, ktoré ich v zborovom speve reprezentujú — príležitosťou pre spoločné vystúpenie dvoch detských zborov: Detského speváckeho zboru Čs. rozhlasu v Prahe so zbornajstrom doc. Kulinským a Detského speváckeho zboru Čs. rozhlasu v Bratislave s dirigentom O. Franciscim. Intenzívny (až prekvapujúci) záujem oboecstva vyjadrený priam nezvyklou návštevnosťou podobných podujatí vytvoril veľmi priaznivé ovzdušie pre produkciu oboch telies. Hostia z Prahy predstavili vo svojom vystúpení

akýsi prierez repertoárovým záberom a interpretačnými možnosťami — ich program obsahoval od diel renesančnej vokálnej polyfónie až po tvorbu súčasných českých skladateľov pre deti. Slovenský zbor prezentoval výlučne domácu tvorbu — znovu potvrdzujúce, že mu právom prináleží titul prvého interpreta detskej zborovej tvorby na Slovensku a súčasne aj inšpirátora vzniku množstva diel v tejto oblasti.

Dialóg so Švédmi

V polovici júna sa v Stockholme stretli zástupcovia väčšiny socialistických agentúr s vedením švédskej agentúry Rikskonserter, aby spoločne prejednali možnosti sústavnejšej spolupráce v koncertnej oblasti.

Na základe výsledkov jednanja uzavrel náš Slovkoncert s touto prakticky jedinou štátnou (!) agentúrou v kapitalistickom svete dohodu o vzájomnej výmene umelcov. Podľa nej sa obe strany zaviazali venovať v spolupráci zvláštnu pozornosť mladým umelcom a propagácii súčasnej hudby druhého národa, ako i vymieňať si svojich prominentných umelcov.

V zmysle tejto dohody by konkrétne mal ešte na tohoročných BHS, v rozhlase a v televízii vystúpiť vynikajúci Stockholmský zbor (speval u nás už pred tromi rokmi s mimoriadnym ohlasom) a náš organista dr. Klinda by mal usporiadať vo Švédsku niekoľko recitálov, pravdepodobne v októbri. Pre ďalší rok sa dohodla výmena medzi dirigentom Bystříkom Režuchom a šéfom Stockholmského rozhlasového orchestra Stigom Westerbergom, a navyše by vo Švédsku mal na sérii koncertov vystúpiť aspoň jeden z našich ďalších sólistov, resp. súborov ako sú Peter Michalica, Miloš Jurkovič, Vladimír Rusó, Slovenské kvarteto, Slovenské klavírne trio a Slovenskí madrigalisti. Podľa kvantitý švédskeho záujmu sa potom na Slovensku objavia i švédski interpreti.

Mc

Dve výstavy pražských jubilantov

V máji slávnostne otvorili vo výstavnej sieni Divadla hudby pozoruhodnú expozíciu gramoplatní, knižných publikácií, partitúr a dokumentárneho materiálu národného podniku Supraphon. Pre poriadateľov iste nebolo ľahké vybrať a inštalovať súbor zorkov z jednotlivých odvetví činnosti podniku tak, aby čo najvýstižnejšie demonštrovali 25-ročnú úspešnú produkciu. Podnikový riaditeľ Jaroslav Šeda prehovoril o vytrvalosti a plodnej práci stovák zamestnancov, vďaka ktorým sa počas štyrdesťročia vytvorila tradícia kvalitných výrobkov. Hlavným bodom činnosti bola vždy a naďalej ostáva propagácia našej hudby na svetových trhoch spolu s popularizáciou našich vynikajúcich skladateľov. Do niekoľkých edičných radov sú sústredené rôzne hudobné a literárne žánre snád' všetkých období, ako aj

tvorba iných národov. Konzumenti sú organizovaní v Gramofónovom klube, ktorého členská základňa sa do tohto roku už niekoľkokrát zväčšila. Závážne pre podnik je najmä sústavné stupňovanie obsahovej náročnosti, nezabúda sa však ani na reprodukčnú techniku, kde v spolupráci s Hifi klubom dosahujú platne Supraphonu úroveň medzinárodnej závažnosti.

V Dome umelcov realizoval n. p. Výstavníctví podľa scenára dr. Vladimíra Šefla reprezentačnú výstavu pri príležitosti osláv sedemdesiatej piatej sezóny Českej filharmónie. Na informačných transparentoch, dobových fotografiách, plagátach, novinových správach majú návštevníci jedinečnú možnosť sledovať vývin hudobného kolosu od jeho vzniku až po vrcholný rozkvet. Nechýbajú tu ani početné pôvodné partitúry a podo-

bizne najslávnejších českých skladateľov, ktorých mená vždy dominujú na programoch. Tiež celá plejáda domácich a zahraničných dirigentov a sólistov potvrdzuje svetovú slávu popredného hudobného telesa. Pre návštevníkov bol dokonca nakrútený film o historickom poslaní filharmónie, ktorý sa priamo na výstave premieta. História stále vzrúšuje mravnou hodnotou a silou. Všetky úskalia a plytčiny nikdy nezapríčinili stroskotanie pevného celku s nadšenými a oddanými členmi. Neraz sa vyskytli hospodárske ťažkosti, obdobia ťažkých kríz. Až v roku 1948 dostala ČF novú, vyššiu zmyslu — stala sa centrom vrcholného koncertného umenia celej vlasti. Riaditeľ ČF — zasl. umelec doc. Jiří Pauer hovorí: „Dnes robíme všetko s jediným zmyslom a cieľom. Chceme prispieť neustálemu rozkvetu nášho interpretačného umenia, pripraviť horiacu pochodňu pre ďalšiu generáciu, aby sa sláva Českej filharmónie nestala nikdy minulosťou.“

-5-

„Nielen skladateľ musí experimentovať — rovnako sa to žiada od poslucháča.“
Edgar Varèse

Profesor Ján Schultz vyštudoval Vysokú školu pedagogickú v Bratislave. Okrem jazyka ruského má aprobáciu aj pre hudobnú výchovu. Od roku 1967 učí na trnavskom gymnáziu. Je členom Spevského zboru slovenských učiteľov, na škole vedie súbor Cantica nova. Dva roky učí estetickú výchovu. Pre jeho zameraný vzťah k tomuto predmetu, mimoriadne kladné pôsobenie na trnavskú študujúcu mládež, organizačné schopnosti a odbornosť sme ho požiadali o stručné odpovede na tému: dvojročné skúsenosti s novým stredoškolským predmetom — estetickou výchovou.

Hovoríme o estetickú výchovu na slovenských gymnáziách

MOST do sveta umenia

— Pán profesor, ako je známe, toto motto ste si určili za vodítko vašich hodín estetickéj výchovy na trnavskom gymnáziu. Myslite si — s odstupom dvoch rokov, odkedy sa zaviedol spomínaný predmet do vyučovacích osnov humanitnej vetvy gymnázií — že sa vám ho podarilo v srdciach študentov usadiť, zafixovať, ba čo viac — stalo sa ono skutočne ich presvedčením?

Najlepšie by vám mohli odpovedať samotní žiaci. Keďže sú nie pri našom rozhovore prítomní, pokúsme sa nahliadnuť do ich písomných prác, ktoré mi odovzdali na rozlúčku s estetickou výchovou v druhom ročníku gymnázia. Možno niektoré vety sú príliš romantické, všíame sa však do myslenia 16—17-ročných mladých ľudí, ktorí sú vo veku, kedy sa myslí v tej najčistejšej podstate, kedy city rezonujú snád najviac.

■ „...na koncertoch sa cítim, ako na slávnostnej exhibícii svojich poznání.“

■ „...I keď som sedem rokov navštevovala hudobnú školu a ako huslistka som sa stretávala so skladateľmi vážnej hudby, nestačilo to k tomu, aby sa svet hudby zbližil s mojimi záujmami. Dnes — po dvojročnom cibriení zmyslu pre to pekné v umení, už viem, že i hudbe treba rozumieť a rozlišovať ju.“

■ „Vyučovanie na hodinách estetiky bolo veľmi príjemné. Preto, že sme takmer zo všetkého videli a počuli ukážky, utkvelo mi mnohé v pamäti. Zvykla som si navštevovať kultúrne podujatia v našom meste aj vtedy, keď sa návšteva neorganizovala. Ak sa doteraz naša stredná škola nazývala všeobecnovzdelávaca a nevyučovala sa na nej estetika, potom nevystihovala význam svojho pomenovania.“

■ „...aké bolo moje prekvapenie na prvej hodine estetiky! Čakali sme, že vyučujúci bude žiadať, aby sme sa pozerali na svet iba jeho očami, ale profesor Schultz žiadal moje vlastné názory, pocity a prežitia...“

— Študenti vo svojich výpovediach spomínajú, že na hodinách estetickéj výchovy sa „neučí, neskúša“ — čo je pre nich iste sympatické. Ako je to v skutočnosti?

Na hodinách estetickéj výchovy prednášam, uvádzam ukážky — hudobné i výtvarné, diskutujem so žiakmi, snažím sa formovať ich názory, usmerňovať ich správnu cestu, za veľmi dôležité považujem vytvorenie „osobného“ vzťahu medzi pedagógom a žiakmi. Istú iní-

ciatívu ponechávam i žiakom — každý z nich si vedie zošit, kde si vlepjuje reprodukcie, píše svoje dojmy z počúvania hudby, z návštevy výstav, filmov, televíznych relácií, besied s autormi, súkromné vyznania o umení. Každý takýto zošit je vlastne vizitkou citového a intelektuálneho rastu žiaka. Estetická výchova sa všeobecne hodnotí podľa záujmu a nie podľa namemorovaných vedomostí. Napriek tomu si tieto „zisky“ cením viac, ako keby mi žiaci odreditovali napr. vývoj hudby od najstarších čias po súčasnosť, alebo životopisy skladateľov.

— Ako je to s časovým rozvrhom estetickéj výchovy a zadelením látky do dvoch ročníkov?

Estetická výchova sa, žiaľ, učí iba na humanitnej vetve gymnázií, a to dva roky. Prírodovedná vetva a stredné všeobecno-vzdelávacie školy tento predmet nemajú. (Naproti tomu polytechnická výchova sa učí až po maturitu.) Týždenne žiaci majú dve hodiny estetickéj výchovy. Je to povinný predmet — a dúfajme, že časom sa zavedie i na SVŠ-ky. Prednášať by ho mali pedagógovia, ktorí majú k umeniu vzťah. Ak sa majú vedomosti iba odmemorovať, alebo hodiny zaplniť niečím celkom iným, než umením, je zbytočné estetickú výchovu na školy zavádzať. Predmet našiel mnohé školy nepripravené — až v súčasnosti sa začínajú „školiť“ prvé vysokoškolské kádre na FFUK. Estetickú výchovu teda učia ľudia s blízkym vzťahom k výtvarnej či hudobnej výchove — v krajnom prípade pedagógovia, ktorí nemajú k predmetu žiaden vzťah. Osobne som na tento predmet čakal 11 rokov. Zdá sa mi, akoby som iba posledné dva roky strávil na škole užitočne. I estetickú výchovu by mohli učiť aj dvaja pedagógovia — jeden na hudobnú, druhý na výtvarnú zložku. Pravda, to by bol po odbornej stránke ideálny stav, v skutočnosti to tak nie je. Hudobník — ako som ja — sa musí najmä prvé roky predierať množstvom odbornej literatúry z výtvarného umenia — a opačne... Je to náročný predmet — už aj pre množstvo pomôcok, ktoré často prinášam na hodiny „z vlastných fondov“. Koľko škôl na Slovensku je vybavených dobre zásobenou diskotékou, kvalitnými reprodukciami zo všetkých štýlových období, knihami o umení, populárnymi príručkami o hudbe pre žiakov, knižnicou s bohatým fondom domácej i svetovej umeleckej literatúry? O modernejších audiovizuálnych pomôckach ani nehovorím. Treba nám magne-

tofony, gramofony, klavír, špeciálnu učebňu — u nás ju supluje tzv. spoločenská miestnosť. Na rok sa pokúsime zariadiť učebňu estetickéj výchovy.

V prvom ročníku preberiem so žiakmi prehľad výtvarného a hudobného umenia po koniec romantizmu. V druhom ročníku začíname novoromantizmom v hudbe, vo výtvarnom umení — impresionizmom. Končíme súčasnosťou, najnovšími umeleckými smermi. Látku nemožno odlúčiť od poznatkov spoločensko-historických a filozofických. Nejde mi ani v jednom prípade o monografické vedomosti, skôr poukazujem na hlavné štýlové znaky, syntetizujúce zjavy, umenie sprostredkujem pomocou ukážok — aj v interpretácii súčasných súborov (napr. veľmi obľúbení sú u mojich žiakov Warchalovci). Trnava je bohatá na pamiatky rôznych staviteľských a výtvarných štýlov. Hodne chodíme do terénu, na výstavy, spájame dojmy hudobné s výtvarnými — nezabudnuteľné sú napr. koncerty v štýlovom prostredí Cieľom je: zapojenie všetkých zmyslov. Osnovy pripúšťajú osobnostný vzťah pedagóga, tvorivý prístup k „litere zákona“ a priznám sa že keby som mal postupovať iba podľa osnov, asi by žiaci pochopili málo. Učebné osnovy sú náročné, snád až veľmi. Svo-

jím požiadavkami vyhovujú skôr vysokoškolským študentom.

— Pomáha vám — pedagógom estetickéj výchovy — niekto odbornými inštruktážami, školeniami?

Výskumný ústav pedagogický v Bratislave organizuje niekoľkokrát do roka semináre. Chýbajú nám učebnice. Prvý ročník má učebnicu od kolektívu autorov, ale je mimoriadne náročná, druhý ročník učebnicu nemá. Veľmi by nám pomohla reedícia alebo nové vydanie gramoplatní s nahrávkami skladieb vážnej hudby — myslím na tie najznámejšie diela, na árie z oper rôznych období, skladateľov, na inštrumentálne drobnosti v podaní súčasných umelcov. Tu by sa mohlo chytiť iniciatívy vydavateľstvo OPUS. Chýbajú kvalitné a lacné reprodukcie — nielen pre potrebu pedagóga, i žiaci si radi zbierajú obľúbené diela maliarov. Zanedbaná je oblasť umeleckých filmov — pred dvadsiatimi rokmi bolo viac životopisných domáckich i zahraničných diel tohto druhu a radi na ne chodili dospelí i mládež. Televízia zanedbáva hudobnú výchovu — záznamy koncertov, operných predstavení nestačia. V minulosti vychádzali knižky (ABC poslucháča..., Majstri piatich čiar). Dnes žiakom nemôžem ponúknuť a odporučiť takmer nič — okrem náročnej literatúry.

— Je známe, že so svojimi žiakmi často navštevujete koncerty vážnej hudby. Nestrannému pozorovateľovi sa nájako nezdá, že by študenti boli „nakomandovaní“, práve naopak. Po koncerte často zostávajú medzi umelecami, besedujú s nimi, nezabudnuteľný je napr. koncert elektronickej hudby, kedy ešte veľmi dlho diskutovali so skladateľmi o princípoch tvorby, o zmysle tejto hudby. Ako to s nimi dokázate?

Zásadne žiakov nenútim na návštevu podujatí. Koncert sa snažím „prípraviť“ už na hodinách estetickéj výchovy. Toto podujatie musí byť pre nich sviatkom, nevšednou udalosťou. Preto — okrem iného — odmietam chodiť so študentami na výchovné koncerty v rámci vyučovacieho času. (Navyše tu často robíme iba kulisu; veľa hovoreného slova, získanie popularity za každú cenu, nemožnosť ovplyvnenia dramaturgie a pod. brzdí moje zábery snád aj zasahuje do systematickosti učebných osnov.) Naproti tomu večerný zážitok si môže poslucháč ovplyvniť výberom programu, interpretov, času miesta kde sa koncert koná svojou duševnou i fyzickou dispozíciou. Zameriavam žiakov i na regionálne udalosti jubileá, súťaže,

(Pokračovanie na 7. str.)

Cantica nova

Ceny pre organistov

V prvej polovici mája sa uskutočnila 23. medzinárodná hudobná súťaž Pražskej jari — súťaž organistov. Požiadali sme člena súťažnej poroty doc. dr. Ferdinanda Klindu, laureáta štátnej ceny K. Gottwalda o niekoľko informatívnych odpovedí:

Aké parametre museli súťažiaci splňať?

— Prihlásiť sa mohli záujemci zahraniční, ako aj domáci, ktorí neprekročili vekovú hranicu 32 rokov. Zo zahraničných účastníkov sa nerobil žiadny predbežný výber, súťažiť teda mohli všetci prihlásení. Mladí československí organisti absolvovali prípravnú výberovú sú-

ťaž už vo februári. Deväť víťazní postúpili do súťaže P.J.

Tridsaťtri účastníkov hodnotila medzinárodná porota. Aké bolo jej zloženie, ako bola zaručená objektivita výsledných rozhodnutí?

— Početnosť a zloženie poroty vylučovalo akékoľvek individuálne preferencie súťažiacich. Do súťaže bodov sa nerátali maximálne a minimálne výkvy, zo súťaže ostatných sa urobil priemer. Porota mala 11 členov, predsedal dr. Jiří Reinberger. Členovia: H. Collum (NDR), F. Gergely (Maďarsko), dr. H. Haselböck (Rakúsko), P. Hurford (VB), J. Jargón (Poľsko), L. Roizman (ZSSR), G. Schneider (NSR), M. Šlechta (ČSSR), A. Veselý (ČSSR), H. Vollenweider (Švajčiarsko).

Ktoré skladby si súťažiaci vybrali?

— Povinná bola Triová sonáta č. 5 C dur, BWV 529 J. S. Bacha. Ostatné dve skladby si účastníci súťaže vybrali sami. Isteže sa snažili vybrať také, v ktorých by najlepšie ukázali svoju interpretačnú úroveň. Striedali sa

často autori: Sokola, Reger, Liszt, Eben, Slavický, Messiaen, Dupré at.

Aké výsledky priniesli prvé dve kolá?

— Prvé kolo bolo pre porotu najnamáhavejšie. Vypočuli sme 33 organistov a zaradili podľa výkonov do slabšej či silnejšej polovice. Z našich mali veľké ambície pre postup V. Rusó, J. Chaloupková, M. Wagnerová, P. Šmíd. Z druhého kola vyšli úspešne osmi — z našich K. Klugarová (Brno) a V. Rusó (Bratislava).

Zaujali vás niektorí organisti nevšedným výkonom?

— Zaujímavosťou tohtoročnej súťaže bola skutočnosť, že žiadny súťažiaci v prvých kolách neprekročil prekvapujúco výrazný interpretačný výkon. Aj keď výkony niektorých boli v jednom kole na vysokej úrovni stalo sa hneď v ďalšom kole, že už nedokázali štandard obhájiť a udržať.

Záverečné kolo prinieslo tých so štítom, aj tých na štíte...

— Bol to tuhý boj, hlavne nervov. Celková vyčerpanosť sa v poslednom

kole javila už zreteľne. Do popredia sa dostali najmä dobre psychicky pripravení súťažiaci. Porota sa rozhodla takto: prvé cenu neudelila, na druhom mieste sa umiestnila Kamila Klugarová (Brno) a E. Krapp (NSR), tretie miesto obsadil Vladimír Rusó (Bratislava) a Ch. R. Benbow (USA). Čestné uznanie I. stupňa s prímou získali M. T. Ketola (Fínsko), T. Winge (Nórsko) a I. Ella (Maďarsko).

Ako hodnotíte celú súťaž a jej význam pre našu organovú interpretáciu?

— Úroveň našich účastníkov je v porovnaní s ostatnými vysoká, ostatné o tom svedčí aj výsledok súťaže. Je potešiteľné, že z roka na rok štandard rastie. Medzinárodná súťaž v Prahe znamenala nielen výbornú reklamu nášmu umeniu, ale aj možnosť dôkladnej konfrontácie so štýlom hry účastníkov z rôznych štátov a svetadielov. Napokon možnosť účasti na takejto súťaži je vítaná pre súťažiacich, ako aj poslucháčov a mládežníkov organovej hudby — a tých bolo vidieť v Dome umelcov dosť.

M. B. Svobodová

Na záver sezóny

V dňoch 27. a 28. mája pri ceste z Prahy vystúpila v SF **Belehradská filharmónia** na čele s umeleckým riaditeľom **Živojinom Zdravkovičom**. Touto dvojicou abonentných podujatí zavŕšila Slovenská filharmónia koncertnú sezónu.

Zdravkovič nie je už bratislavským koncertnému publiku neznámy. Je odchovancom belehradskej akadémie (hoboj) i pražskej dirigentskej školy (Talich) a hudobnej vedy. Pri svojich 57 rokoch (ak sa bulletin nemýlil) vzbudzuje úžas svojím sviežim zjavom, temperamentným prístupom k práci. Je majstrom veľkých plôch, systému zvuku. Do interpretácie vkladá ohnivý južanský temperament.

V porovnaní so Slovenskou filharmóniou, juhoslovanský orchester nedosahuje kvalít nášho telesa vo viacerých parametroch. Do určitej miery je to zavinené aj horšou kvalitou inštrumentov, no vo všeobecnosti najväčšie medzery vykazuje Belehradská filharmónia vo zvukovej kultúre, v plasticke, spevnosti súl i vo vyrovnanosti nástrojových skupín. Pochopiteľne tieto vlastnosti sa prejavujú aj v dynamických vrcholoch, ktoré sú príhutné až hrubé, málo priehľadné.

I keď **Otorino Respighi** reprezentuje v našich očiach typ skladateľa, ktorý obľubuje a využíva do krajnosti tutti orchestra, predsa práve jeho symfonická báseň pre veľký orchester **Rímske fontány** vyžaduje od hráčov zmysel pre zvukové čaro a diferenciáciu dynamických odtienkov. Ináč, a bolo to tak aj v podaní **Zdravkovičovom**, pôsobí toto dielo jednotvárne bez iskry a príhrubo. **Zdravkovič** nepristupoval intuitívne aj ku koncepcii známej **Symfónie d mol** od **Césara Francka**. Zdravá, jadrná muzikalita diktovala tomu-to umelcovi bez dlhých špekulácií a starostlivých rozborov spôsob, ako vyhmátnúť nerv a pulz hudobného toku diela. Z vyššie povedaného súčasne vyplýva, že i dirigentovi aj orchestru pomerne najmenej „konvenovala“ melancholická stredná časť.

Klavirista Dušan Trbojevič pred nedávnom na pódiu SF s úspechom interpretoval Suchoňovu Rapsodickú suitu. Je to umelec s veľkými virtuóznymi možnosťami, zdravou hudobnosťou. Suverénne zdoláva najmä požiadavky veľkej klaviristickej techniky (oktávy, akordy, skoky). Vyčítať mu možno pomerne úzku paletu dynamických odtienkov. Trbojevič uprednostňuje koncepciu veľkých plôch (svedčil o tom napr. i prídavok Veľkej kijevskej brány z Musorgského Karťniek), kde strhuje svojím neočakujúcim elánom a veľkými gradacnými možnosťami.

3. koncert pre klavír a orchester a mol od srbského skladateľa Stanojla Rajičiča je pomerne jednostranne virtuózne zameraný. Do krajnosti využíva výrazové prostriedky romantickje klaviristickej techniky (nadmerné množstvo oktáv, pasáží, dvojmatov, akordov, skokov), ale bez jej poetického obsahového zdôvodnenia. Trbojevič tieto požiadavky zvládol s neuveriteľnou ľahkosťou a samozrejmou.

VLADIMĚR ČÍŽIK

**Ani
sviatočná —
ani
radosná**

V druhovom označení javiskového diela sa pre jeho žánrovú nevyvetrosť často skrýva pojmová nejasnosť, ktorá je však len zdanlivým nedorozumením, lebo v skutočnosti obsahuje celú refaz konkrétnych príčin. Keď nestor slovenskej operety, zaslúžilý **umelec Gejza Dusík** svoje najnovšie dielo *To by bola láska* nazval hudobnou komédiou, môže to byť výrazom jeho snahy vedome sa odkloniť od svojej vlastnej operetnej schémy a napojiť sa na prúd modernejšieho typu hudobno-zábavného divadla — čomu koniec koncov nasvedčuje aj kompozitívna stránka tejto jeho novinky. Pritom však zostala nepovšimnutá podstatne dôležitá vec, že sa totiž v prípade hudobnej komédie — a nielen v našom náročnom chápaní — ťažisko umeleckého a spoločenského významu presúva vo väčšej miere na slovesnú zložku, o ktorej sa predpokladá, že bola prvotným prameňom

Ivan Krajiček v novej hudobnej komédii autorov Braxatorisa — Dusíka To by bola láska. Snímka: A. Šmotlák

skladateľovej inšpirácie a chuti hudobne umocniť, zvýrazniť myšlienku, náladu, zámer autora komédie. Sledujúc dôsledne túto líniu by sme mohli povedať, že sa z autora operetných libriet **dr. Braxatorisa** stal autor javiskovej komédie, teda samostatného dramatického útvaru, ktorý podlieha prísnejším kritériám. Lenže teraz „aby bolo napokon všetko v poriadku“ nemožno povedať ani to, že „libreto je síce chabé, ale tá hudba!“ pretože v prípade nového opusu klasických dvojice slovenskej operety, žiaľ, nič nie je v poriadku.

Nemžno dávať vinu umeleckým pracovníkom Novej scény, že sa im napriek veľkému úsiliu nepodarilo (vynímajúc temperamente muzikantské zariadenie dirigenta **Zdeňka Macháčka**) vykúzliti z tejto komédie životadarné a životaschopné javiskové dielo, veď na jeho záchranu kde-ko poďával pomocnú ruku lepším-horším nápadom, vtípom, i samoučelnými scénkami bez súvislosti s dejom, či príbehom vlastnej komédie. Týmto drevnými barličkami poprestýkali inšcenáciu z každého konca-kraja... no práve, že len barličkami, ktoré nevhodnali perlivú krv do papierových schém, povrchne nahodených a hrubo si protirečiacich postáv (akoby si nebol rozumel autor hudby s autorom textov a ten zas s vlastnými postavami), nepravdivých situácií, zachádzajúcich neraz do nevkusnosti, neoživili nič nevraviace repliky a na mnohých miestach priam vyzývavo neumelé veršovačky. Herci boli akoby ochromení závalom neinšpirujúcej verbálnej hľušiny, akou mali presvedčivo a javiskovo účinne pertraktovať pseudo-problémy sexuálne ešte nevy-

žitých mužov a žien poväčšine stredného veku, ktorým však napospol chýbal – už i v texte! – sex appeal, šarm, vkus, vtip, pohyb, elegancia. No celému príbehu chýbali predovšetkým pevné kontúry, deju zovretosť a viac logiky, postavám nezameniteľný charakter, celej komédii zábavná iskra, replikám literárna úroveň a autorovi schopnosť chladnou hlavou sortirovať svoje životné skúsenosti, schopnosť dostať sa nad zvolený životný materiál.

Slovenská opereta, žiaľ, prehrala tento nový pokus o svoju tretiu mladost, o svoj (dovolením si parafrázovať jeden z „vtipov“ komédie) „veniec“, nie laureátsky, ale dievčenský — a divadlo, ktoré z premiéry novej slovenskej pôvodiny nedokázalo urobiť ani sviatočnú, ani radostnú, prišlo o povzbudzujúci šlusakord sezóny.

GIZELA MAČUGOVÁ

Tohtoročná Hudobná jar v Banskej Bystrici vstúpila do ďalšej desiatky svojho úspešného trvania.

Po dlhšom období komorného ladenia festivalu sa podarilo usporiadateľu na úvodný koncert Hudobnej jari — 29. 4. 1971 — zaistiť teleso takých kvalít, ako je orchester a speváci zbor **Slovenskej filharmonie** s dirigentom **Ladislavom Slovák**om. Program, zostavený z troch skladieb (známych Smetanova Vltava a Dvořáková VIII. symfónia), zaujal najmä dielom zasväteného umelca Andreja Očenáša O zemi a človeku, symfóniou pre miešajúci zbor a orchester na texty V. Mihálíka, M. Válka a VI. Majakovského, op. 43. Kvalitné predvedenie náročného diela zanechalo hlboký dojem v publiku, ktorému je vzácnosťou vypočuť si dielo súčasného slovenského autora v podaní reprezentačného telesa. Celému koncertu však chýbala jedna vec — vhodná koncertná sieň. Sála v opere DJGT má nie dobrú akustiku, čo uberať z kvality hráných diel.

Druhý koncert bol 3. V. 1971 v sále Robotníckeho domu. Predstavilo sa klavírne duo z Juhoslávie — Kora Milko a Ljudevit Bordaš. Poprední juhoslovanskí klaviristi, pôsobiaci ako klavírna dvojica od r. 1960, uviedli program v dvoch častiach (starší majstri M. Clementi, R. Schumann, Fr. Liszt, druhá časť: Cl. Debussy, B. Britten, Fr. Poulenc, K. Krompholtz), z ktorých prvá, obsahujúca náročné skladby na súhru — Schumann: Andante con variazioni op. 46 a Fr. Liszt Concerto pathétique — ukázala šírku interpretačného umenia dvojice, ktorá našťudovala prvú časť koncertu nielen spamiäti, ale aj s patričným výrazom, plným technickej bri-

lantnosti a melodickej šírky v bohatých dynamických odtieňoch (najmä v skladbe Fr. Liszta). Druhá časť koncertu vyznela ale presvedčivejšie a pokojnejšie, i keď obsahovala skladby nie menej náročné. Debussyho Malá suita postrádala plastičnosť impresionizmu, Brittenova Mazurka elegiaca (in memoriam J. Paderewski) a Poulencova Sonáta vyzneli veľmi dobre — najmä v súhre a výraze. Úspech tejto skromnej, veľmi kultivovanej dvojice umelcov potvrdil aj prídavok Šostakovičovej Tarantelly.

Dňa 12. V. 1971 sa predstavili sovietskí umelci — manželka Lýdia a Michail Fichtengolcovi (husle, klavír). Recitál bol zostavený z husľových sonát J. S. Bacha (Sonáta G, Sonáta h) a Sergeja Prokofieva (Sonáta D). Hoci nechýbala perfektnosť podania v jednotlivých tempových častiach, v dynamike, v spevnosti tónu, či dobrá opora v sprevádzajúcom nástroji, chýbali technické finesy, ľahkosť dynamiky a vlastné muzifikovanie, ktoré sme nakoniec počuli až v poslednej skladbe (upravenej samotným M. Fichtengolcom pre husle a klavír) S. Prokofieva: Suita z baletu Popoluška (5 časti) a v prídavku, Okrem husľového majstrovstva M. Fichtengolca boli pôsobivé klavírne sprievody, citlivo dotvárajúce výraz jednotlivých skladieb. Lýdia Fichtengolcová bola svojim manželovi viac ako rovnocenným interpretačným partnerom.

Záverečným koncertom bankobystrickej HJ bol piesňový koncert mladého holandského basbarytonistu **Lieuwe Vissera** (klavírny sprievod **Rudolf Jansen** — Holandsko). Uvidel sa menej známymi piesňami Franza Liszta, Huga Wolfa a Richarda Straussa. Operný spevák svoju kariéru začal roku 1966. Okrem árií s osobitou záľubou sa venuje interpretácii piesňovej tvorby, čo sa veľmi priaznivo prejavilo aj na koncerte. Visser má bohatý spevný tón — s mäkkosťou, plnosťou a leskom. V gestickom prejave je veľmi striedny, nad všetkým dominuje kultivovaný hudobný výraz. Každá interpretovaná pieseň mala svoj ucelený myšlienkový rámec, ktorý spevák skvele vystihol.

EVA MICHALOVÁ

EVA MICHALOVÁ

Koncert sólistov opery SND

Dňa 6. júna vystúpilo v Koncertnej sieni Čs. rozhlasu v Bratislave deväť popredných sólistov opery SND s programom, ktorý tvorili ukážky z populárnych opier svetových i domácich operných majstrov. Dramaturgická zostava koncertu vychádzala zo snahy dať sólistom možnosť predstaviť sa v dielach, ktoré momentálne nie sú na repertoári bratislavskej opery. Aj tak to však bo-

Reminiscencia na Pražskú jar 71...

Snímka: J. Dezort

la dramaturgia dosť konvenčná, pretože väčšina spevákov sa s jednotlivými áriami už v nedávnej minulosti stretla — či už pri predstaveniach v divadle, alebo pri nahrávaní pre rozhlas. Navyše zostava programu neukázala väčšinu sólistov iba v ich najvladnejšej repertoárovej oblasti, ale poukázala aj, neraz v očividnej miere, na nedostatky, interpretácie a hlasové hranice. Zaujímavé je, že najvyšší štandard — v rámci vlastných možností — preukázali práve tí speváci, ktorí momentálne nie sú v „móde“ — **Oľga Hanáková** a **Jozef Špaček**. Z ostatných výkonov zostáva v hlbšej pamäti iba **Oniščenkov** farebný, lyrický **Onegin**, **Malachovského** pôsobivý, aj keď trochu „divadelne“ odspievaný **Mefisto** (Rondo) a **Santuzza** **Marty Nitránovej**, ktorej veľký materiál sa ďalším školením skultivoval, znie ľahšie a prítom plnšie, pričom mladá sopranistka dokáže už nahrádzať zbytočne exponované fyzické nasadenie tvorbou hutného tónu v maske (pravda, vysoké polohy zostávajú stále ešte problémom).

Spevákov spravádzal **orchester SND** pod taktovkou **Tibora Frešu**. Vedenie opery by malo po podobných produkciách siahať častejšie — dokonca aj v podmienkach zrenovovanej budovy. Dopĺňujú možnosti využitia sa spevákov a plnia úcel pedagogický i propagačný. Najmä v oblasti propagácie opery **SND** i operného žánru všeobecne môžu podobné podujatia dosiahnuť prekvapujúce výsledky. Pravda, za zámerom musí stať čo najmaximálnejšia kvalita interpretácie.

Ján Hodovanec

Zväz slovenských skladateľov usporiadal 24. mája v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca klavirny recitál mladého nádejného slovenského klaviristu **Stanislava Zamborského**. Zamborský už počas svojich štúdií na VSMU a Lisztovej akadémii v Budapešti upozornil na seba niekoľkými vydanými výkonomi, napr. výbornou interpretáciou Lisztovej h mol klavirnej sonáty v Trenčianskych Tepliacach. Svoju muzikalitu a mimoriadny talent uplatnil v komornej hre ako partner violončelistu Richarda Vandru, s ktorým vytvoril ideálnu dvojicu. V poslednom čase sa zdalo, že sa plne bude venovať práve komornej hre. No na svojom poslednom recitále dokázal, že treba s ním počítať i ako so sólistom.

Zamborský je typ impulzívneho, temperamentného a zdravo hudobne citiaceho muzikanta. Hrá s veľkým zanietením a je citlivý, že mu hra pôsobí radosť. Táto v podstate kladná vlastnosť však niekedy pôsobí nepriaznivo, keď strhnutý sám sebou nechá sa unášať prúdom hudobného diania bez dostatočnej sebakontroly, čo sa prejavuje najmä v zbytočne prehnanej tempách, v priebehu skladby i stupňovaných. Pôsobí tu iste i nedostatok pódiových skúseností a som presvedčená, že až ich získá, jeho výkon dosiahne patričný pokoj.

Na koncerte táto jeho vlastnosť „postihla“ najmä úvodnú **Haydnovu** *Sic dur* sonátu, ktorá bola síce štýlova a technicky dobre zvládnutá, prehnané tempá však pôsobili dojmom nekľudu a ušáhlenosti. Tak isto v **Lisztových** *Variáciách* *Weinen, Klagen* by bolo v niektorých *Variáciách* treba viac pokoja a vyrovnanosti a v niektorých, i keď virtuózných, nebolo treba tempá tak preháňať. Vydarená bola **Beethov** *nová* *Sonáta cis mol op. 27, č. 2*, tzv. „Mesačná“, v ktorej prvá časť mala potrebný po-

Jarmila Vašicová (Donna Elvira) a Robert Szűcs a. h. (Don Juan) v opere W. A. Mozarta Don Juan, ktorú uviedla bansko-bystrická opera. Recenzujeme v budúcom čísle.

Snímka: K. Miklóši

koj, hádam trochu strhý, no štýlový a najmä tretia časť plne upútala vo svojej vášnivej dramatickosti. Vrcholom koncertu bola Chopinova veľkolepá h mol sonáta, ktorú koncipoval dramaticky a výborne ju vystavoval. Najmä prvá časť, ktorú mohutné rozvedenie nejednému klaviristovi nevychádza, bola v Zamborského pochopení ucelená a chlapy kompaktná, tak isto ako záverečná časť, kde nevedilo ani príliš odváhať tempo, ktoré mladý klavirista brilantne zvládol.

Zamborský svojím recitálom dokázal, že patrí do prednej garnitúry slovenských klaviristov a nenechal nikoho na pochybách, že i ako sólista má právo na koncertné pódia doma i v zahraničí.

ANNA KOVÁŘOVÁ

Interfórum

71

Dnešný koncertný život, charakterizovaný intenzívnou medzinárodnou výmenou umelcov a výrazným kultom hviezd nie ľahko otvára prístup na pódia mladým talentom. Je preto zákonitým javom, že mnohé štáty hľadajú netriviálne formy osobitej propagácie mladých umelcov. Úspech bratislavského Interfóruma 70 zrejme inšpiroval našich maďarských priateľov k vytvoreniu ďalšej špecifickej formy, ktorá sa realizovala v dňoch od 11. do 16. júna v malebnom prostredí kaštieľa rodiny Eszterházyovcov vo Fertóde pod názvom Interfórum 71. Hlavnými patrónmi prehliadky boli členské organizácie Interfórum. Zainteresované krajiny (včítane Juhoslávie) vyslali po dvoch umelcoch, Maďarsko ako usporiadateľský štát bolo zastúpené štyrmi umelcami. Okrem mladých interpretov boli prítomní zástupcovia národných televízií a koncertných agentúr socialistických krajín, ďalej impresáriovia a hudobní kritici zo západných štátov.

Na rozdiel od bratislavského Interfóruma, Interfórum malo jednoznačne „televízny“ charakter. Išlo o farebné nahrávanie samostatných, maximálne 20-minútových vystúpení inštrumentalistov-solistov, v rámci ktorých odznela jedna väčšia skladba, jedno brilantné prídavkové číslo a medzitým krátky rozhovor s umelcom. Tieto nahrávky budú vysielané všetky televízne stanice Interfórumu. Prítomní odborníci v počte asi 50, ktorí súčasne tvorili publikum týchto komorných koncertov, mali možnosť — taktiež pred kamerou — vysloviť sa k výkonom, resp. k celému podujatiu. Keďže tieto nesúťažné prehliadky považujeme za formu starostlivosti o nastupujúcu umeleckú generáciu, bude dobré uvedomiť si niektoré súvislosti. Predovšetkým vyslanie umelca na medzinárodnú prehliadku (i keď

nesúťažného charakteru) neznamená, že tým automaticky dostáva rovnakú možnosť propagácie, ako všetci ostatní účastníci. Naopak, výsledný dojem je taký, že 70 % umelcov svojím nesporné kvalitným výkonom vytvára imponantné pozadie, aby tým viac vyniklo vrcholné umenie tých najlepších, na ktorých sa potom sústreďujú komerčný záujem. Zástupcovia západných agentúr pozorne sledovali prehliadku a usilovali sa okamžite získať do svojho zastúpenia umelcov, ktorí svojím jednoznačne zrejmým výkonom i vystupovaním dávajú garanciu dobrého komerčného uplatnenia. V prípade socialistických štátov je situácia trochu odlišná, pretože systematická výmena umelcov je zakotvená vo forme dvojstranných protokolov. I pre nás je však veľmi užitočné, ak môžeme získať bezprostredné poznatky o všetkých mladých talentoch, s ktorými sa budeme v najbližších rokoch stretávať.

Kto sa zaradil medzi „elitu“ Interfóruma 71? Boli to väčšinou umelci, ktorých predchádzala dobrá povest ako víťazov, resp. laureátov súťaží a ktorým aj skromne vymedzený čas stačil na presvedčivé demonštrovanie zreleho majstrovstva a vyhranenej osobnosti. Spomeňme predovšetkým mená ako V. Jaglingová — čelo a A. Sevidov — klavír (obidvaja ZSSR), D. Ránky, Z. Kocsis, I. Lantos a S. Falvay (vynikajúca štvorica maďarských klaviristov), J. Kolundžija — husle a A. Grgin — klarinet (obidvaja Juhoslávia), A. Dub — klavír (Rumunsko). Veľký záujem sa sústredil na českého huslistu V. Hudečka, ktorý už vyrastá z veku „záračného dieťaťa“, no — popri neobyčajných umeleckých kvalitách — naďalej získava publikum svojím bezprostredným vystupovaním a mladistvým šarmom. Dobrý výkon podal aj slovenský klavirista Pavol Kováč napriek tomu, že k jeho zaradeniu na Interfórum došlo v poslednej chvíli. Aj mnohé ďalšie výkony boli na vysokej úrovni. Ak predsa nevystúpili do popredia, je to zavinené aj časovým obmedzením a štruktúrou jednotlivých programov. Mnohí odborníci aj samotní umelci vyslovili názor, že 15 minút je príliš málo na to, aby umelec ukázal všetky svoje schopnosti, aby sa náležite rozohral atď. Časový limit viedol aj k tomu, že takmer všetci účastníci interpretovali skladby romantických autorov, neodznala napr. ani jedna Mozartova alebo Beethovenova sonáta.

Z Interfóruma 71 sme si odniesli predovšetkým dve cenné skúsenosti. Po prvé, akcie zamerané na propagáciu mladých umelcov sa budú zákonite rozvíjať a v rámci tohto

procesu treba hľadať originálne a čo najúčelnejšie formy. Po druhé, nesúťažné prehliadky nie sú žiadnou „demokratickou“ formou pre náhodné objavenie talentov, nie sú príležitosťou pre vyskúšanie schopností, pre získanie rutiny, nie sú lotériou, kde to v prípade šťastia „môže vyjsť“. Na týchto prehliadkach úspešne obstoja krajiny, ktoré prezentujú mladých, no hotových umelcov, disponujúcich všetkými potrebnými schopnosťami a vlastnosťami; jediné čo potrebujú, sú koncertné pódia. Pokiaľ ide o tú starostlivosť o mladých umelcov v zmysle systematického rozvíjania ich talentu, to treba zabezpečiť inde, v rámci domácich súťaží a prehliadok, vytváraním množstva príležitostí. Nemožno povedať, že by z tohto hľadiska boli naše podmienky ideálne alebo aspoň vyhovujúce. O tom však inokedy.

LADISLAV DŮŠA

Hudba v rozhlase k 50. výročiu KSČ

Osem symfónií Ervína Schulhoffa (zahynul v koncentračnom tábore r. 1942) vysielal Československý rozhlas na III. programe vždy v sobotu alebo nedeľu od 10. apríla do 16. mája. Šesť dokončených alebo upravených symfónií, ktoré uviedli prvýkrát v premiérovom rozhlasovom cykle, tvorí harmonický celok Schulhoffovej symfonickej tvorby. Interpretom bol orchester pražského rozhlasu, Symfonický orchester hlavného mesta Prahy FOK, Štátna filharmónia z Ostravy a Moravská filharmónia z Olomouca. Pri dirigentskom pulte sa vystriedali M. Konvalinka, J. Pinkas, V. Jiráček, O. Trhlik a E. Fischer. Hudobné vedenie Čs. rozhlasu zaradilo tento zaujímavý cyklus k 50. výročiu KSČ, lebo išlo o umelca, ktorý podporoval politické zápasy strany v predmnichovskej republike vlastnou tvorbou. Schulhoff patril s E. F. Burianom, J. Stanislavom a V. Nejedlým k najpokrokovejším křídlu skladateľskej moderny a bol jej zasväteným propagátorom (tiež ako vynikajúci klavirista, pôsobiaci od r. 1923 striedavo v Prahe, Ostrave a v Brne). Jeho bývalý spolupracovník v ostravskom rozhlase — VI. Musil uvádzal každú Schulhoffovu symfóniu odborným zrozmietlým vysvetlením. K Schulhoffovmu cyklu symfónií sa pripája podobný cyklus pod názvom *Pieseň revolúcie*, ktorý pripravil doc. J. Jiránek. Je to pohľad do dejín českej hudby, inšpirovanej životom komunistickej strany.

Šesť predvedených symfónií E. Schulhoffa jasne dokazuje autorov politický zámer a tvorivý vzostupný rozvoj. Technicky využil moderné vtedajšie prostriedky, najmä jazzové prvky a dokázal dať každej symfónii charakteristickú tvárnosť. Tak napríklad štvrtá symfónia z rokov 1936-37 má názov „Španielska“ a spája sa s osudmi občianskej vojny v Španielsku. Najmohutnejšie vyznela šiesta symfónia, ktorá má názov *Symfónia slobody*, predvedená na záver premiérového cyklu. Vznikla v rokoch 1940-41 a bola venovaná Sovietskej armáde. Ťažisko tejto symfónie spočíva vo Finále s jednohlasným miešaným zborom (na skladateľovo voľné spracovanie básne Otroci od nemeckého klasika Ad. Chamissa). Pod Fischerovým vedením vyznela ako jedna z najpozoruhodnejších skladieb ťažkých dob okupácie.

B. Štědroň

GRAMOPLATNE

RECITÁL HANY HEGEROVEJ

Hrá Velký štúdiový orchester, diriguje Milan Dvořák a Harry Macourek. Producent Ing. Milan Dvořák. PANTON 1971, Praha.

So šansonierskym umením Hany Hegerovej sa pomerne často stretávame na javiskových pódioch či televíznych obrazovkách. Vydavateľstvo Panton teraz prichádza s dramaticky pomerne odvažným činom: pripravilo LP platňu, ktorá zachytáva celú širokú a bohatú škálu interpretačných a výrazových schopností Hany Hegerovej. Uviest' Hegerovú na platňu tak, aby sa ukázala šírka jej osobnosti, bez pomoci vizuálnych a pohybovo-tvárných i svetelných prvkov (nesporne umocňujúce stimuly jej prejavu), nebola iste ľahká vec. Vďaka tomu, že dramaticky je platňa dobre premyslená, že sú vybrané a pripravené i vhodné, kontrastné aranžmány, dostávame do rúk gramofónovú platňu, ktorá nám poskytuje pochopiteľne nie celý, ale podstatný a typický umelecký profil šansonierskej osobnosti Hany Hegerovej.

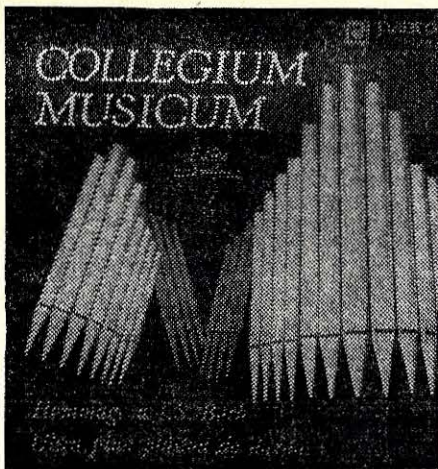
Recenzovaná LP platňa (na spôsob recitálu) ukazuje Hegerovú v polohách javiskového recitálu. Sú tu skladby pôvodné (Aznavour, Hodková, K. Weill-B. Brecht, J. Clarke, J. Brel) i piesne ľudové, v poňatí a úpravách, ktoré zodpovedajú jej interpretačnému naturelu. Nemá význam zmieňovať sa tu o každej skladbe. V tomto prípade totiž záleží aj na poslucháčovi a jeho intelektuálnych i apercepčných schopnostiach. Hegerovej recitál nie je totiž komerčnou, „šlagrovou“ platňou. Vyžaduje sústredený posluš nielen v prípade Aznavourovej piesne alebo slávneho songu z Weillovej a Brechtovej opery *Vzostup a pád mesta Mahagony* (Alabama song), ktorý Hegerová spieva s báječným textom E. F. Buriana pod názvom *Barbara song*, ale sústredený posluš si rovnako vyžadujú aj ľudové piesne, ktoré Hegerová podáva s detailnými finesami a v zaujímavých úpravách. V oblasti ľudových piesní sú zahrnuté slovenské ľudové piesne, židovské a cigánske piesne.

Nekonvenčné je aj celkové vybavenie platne. Vkusná je obálka, ktorej titulná strana je ladená surrealisticky (autorka Jarmila Maňanová). Pozoruhodné je i to, že platňa bola nahrávaná v tomto roku, a tak sa pomerne rýchlo (na naše pomery) dostáva na trh. Jej zvuková stránka je oveľa lepšia, ako zvyčajný priemer.

M. J.

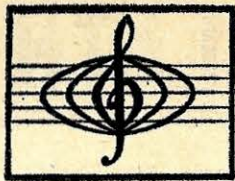
COLLEGIUM MUSICUM

Marián Varga, Fedor Frešo, Dušan Hájek: *Hommage á J. S. Bach*. Marián Varga, Dušan Hájek: *Ulica plná plášťov do dažďa*. Edícia Mikrofóna. Panton 1971.

Táto malá platňa sa stala v posledných týždňoch vari najhľadanejším výrobkom nášho gramofónového priemyslu: kdekolvek sa objavila, bola ojedleho vypredaná. Stvorica mladých hudobníkov (okrem menovaných patrí k nim Rastislav Vacho) si získala za svojho pôsobenia (približne poldruha roka) vynikajúcu povest práve tak u prívržencov pop music, ako aj u citelov „vážnej“ hudby. Recenzovaná platňa dokazuje, že sa tak stalo právom — hoci ide t. č. už o historickú snímku, zhotovenú asi tri mesiace po vzniku Collegia na jar minulého roku. Má však veľkú dokumentárnu hodnotu (aj keď jej technická stránka — zvlášť u prvej skladby — nie je práve dokonalá a v texte je niekoľko nepriemenných chýb). Skladby na nej nahrané predstavujú dodnes dve tendencie tvorivosti ensemblov — nadväzovanie na klasický odkaz (transkripciou, imitáciou resp. improvizáciou) a rozvíjanie vlastných nápadov. Pritom ide v oboch prípadoch o tvorbu v tom najplnšom zmysle: základná pravidelného metrickeho toku — prevzatá z beatu — je len východiskom k bohatšej synkopickej pulzáci, obohacovanej mimoriadne fantazijskou melodickou zložkou. Táto hudba má mimoriadne strhujúci, expresívny výraz plný napätia i tam, kde sa jednotlivé nástroje dostávajú k slovu celkom sólove. Najviac však udivuje skvele vybudovaná architektonika skladieb: hoci u oboch ide o rad variácií, je *Hommage á J. S. Bach* couperinovským rondom s kódou (úvodný die! sa vracia na spôsob ritornelu) — pravda, v hyperbolizovaných rozmeroch natoľko, že je ho možné označiť i za veľké nesonátové rondo — a *Ulica plná plášťov do dažďa* uzavretou viacdielnou formou taktiež s kódou. I dynamická krivka je u oboch skladieb podobná: ide o nepravdivé lomený, resp. zvlnený oblúk, ktorý dosahuje vyvrcholenie tesne pred reprízou úvodného dielu (v druhej skladbe je to zvýraznené aj rytmickou dimínuáciou). Dnes Collegium musicum hrá poväčšine omnoho dlhšie skladby a postupne opúšťa svoje východiskové pozície smerom k čoraz smelšej a ešte fantazijnejšej syntéze rozmanitých prvkov pop music s predharmonickými (i folklórnymi), ako aj novátorským hudobným myslením (vrátane výbojov elektronickej hudby). Toto štádium by tiež bolo treba zvečniť dokonalou nahrávkou, ktorá by určite bola nielen veľkým komerčným úspechom (o dodnes nevydanú prvú LP platňu ensemblov prejavilo v Gramofónovom klube záujem 14 900 abonentov), ale aj nemalým kultúrnym činom — Marián Varga (vedúca osobnosť Collegia) so svojimi druhmi robí neuveriteľne záslužnú prácu (zvlášť na Slovensku): priťahuje mládež, holdujúcu tzv. ľahkej múze, k serióznemu umeniu — a to určite nie je maličkosť!

Igor Vajda

Zo zahraničnej tlače

SOVIETSKAJA MUZYKA č. 4

Úvodník S. Tulikova je zamyslením sa nad aplikáciou uznesení XXIV. zjazdu KSSZ na oblasť hudobného umenia. Ústrednou témou rozhovoru s Gennadijom Rožděstvenským je operný žáner, jeho životnosť. V. Juzejovič píše o beethovenovskom repertoári, B. Jarustovskij o tvorbe Igora Stravinského, V. Vinogradov o hudobnej archeológii.

PRO MUSICA č. 55—56
(Juhoslávia)

V rubrike Umelecké portréty predstavuje B. Karakaš Todoru Skalovského a A. Blajt a D. Jakšič Lorina Maazela. Pod názvom Byť či byť s hudbou vypovedá o sebe, o divadle a hudbe Stevo Žigon. D. Kabalevskij píše o technických prostriedkoch a súčasnej kultúre. Rubrika Hudba a technika prináša informáciu o písacom stroji na noty. Ďalej číslo informuje o kongrese hudobnej mládeže, o udalostiach hudobného života Juhoslávie.

RUCH MUZYCZNY č. 11
(Poľsko)

T. Kaczyński a M. Wallek-Walewski diskutujú o Kosmogonii Krzysztofa Pendereckého po jej poľskej premiére. V čísle je ďalej rozhovor so skladateľom Augustynom Blochom, pohľad na 11. festival poľskej súčasnej hudby „Poznańská hudobná jeseň“ z pera B. Pocięja, reportáž z dielne mladého leningradského skladateľa Jurija Falika. Zaujímavý je prehľad tlače, správ o hudbe pred 50 rokov.

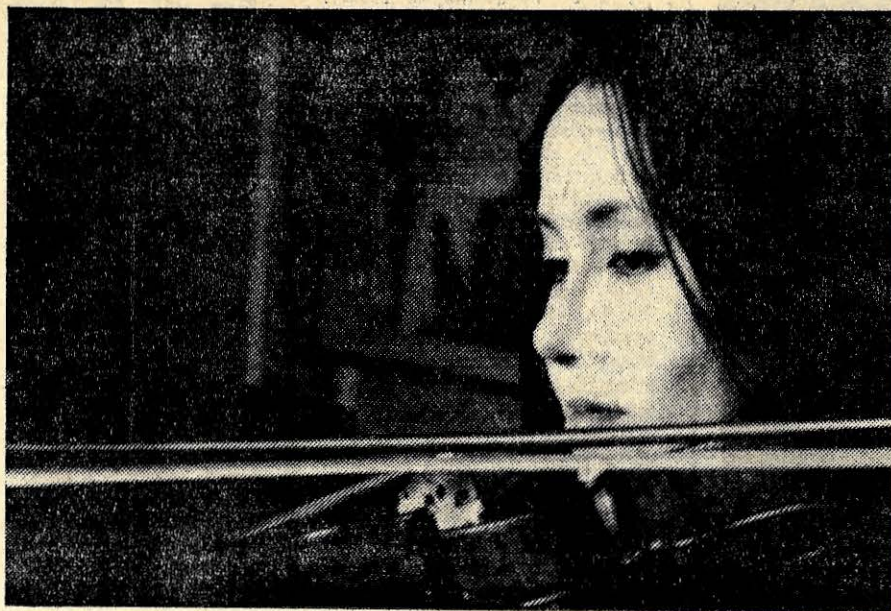
MUZIKA č. 6
(Maďarsko)

A. Szöllösy uverejňuje Skice o Stravinskom, J. Homolya hodnotí medzinárodnú speváčku sťaž maďarského rozhlasu, P. Zsoldos portrétuje vynikajúceho maďarského hornistu Ferencu Tarjaniho; M. Feuerová píše o festivale vo francúzskom Royane, J. Gonda referuje o maďarských koncertoch veľkých osobností jazzovej scény — Fitzgeraldovej, Hamptona, Gojkovica; G. Diennes recenzuje inscenáciu baletného titulu z XVIII. storočia — Daubervalovo Zle strážené dievča — v Štátnej opere v Budapešti; Zs. L. Merényiová uvažuje o problémoch tanečnej pedagogiky.

MUZYKAENAJA ŽIZŇ č. 10

Prináša úvodník K. Karajeva pod názvom Svetlé horizonty budúcnosti, spravodajstvo o jubilejnom pléne gruzinských skladateľov, články k životným jubileám sovietskych umelcov V. V. Sofronického a E. Mirzajana. Hostom rubriky Predstavujeme víťazov je Tamara Siňavská, víťazka IV. ročníka Čajkovského súťaže.

Náš zahraničný host

Mayumi Fujikawa

Mladá japonská huslistka Mayumi Fujikawa sa vlní po prekvapujúcom obsadení druhého miesta na Čajkovského súťaži stala miláčikom Moskvy. Nahrála tam aj svoju prvú LP platňu. Pre Československo ju objavil Slovenský komorný orchester. Vystúpila však iba na tohtoročných Letných hudobných slávnostiach v Piešťanoch a v Trenčianskych Tepliciach.

Ákym spôsobom ste sa vlastne ocitli z ďalekého Japonska až v Európe?

Študovala som na tókijskom konzervatóriu, ale tak ako väčšina mojich spolužiakov i ja som vždy túžila dostať sa na nejaký významný európsky ústav. Prostredníctvom Meiko Miyazawy, ktorú zaiste poznáte, lebo u vás vystupovala, podarilo sa mi v roku 1967 získať de Vriesovo štipendium pre štúdium na Kráľovskom flámskom konzervatóriu v Antverpách.

Zúčastnili ste sa vraj i kurzov sovietského huslistu Leonida Kogana v Níce. Ktorý z vašich pedagógov mal na vás najväčší vplyv?

Koganových letných kurzov som sa zúčastnila dvakrát, v roku 1968 a 69. Na druhú polovicu otázky však nebudem vedieť odpovedať, nikdy som o tom totiž nepremýšľala. Azda by som povedala, že spolupráca s každým vo mne zanechala čosi podstatné.

Máte dojem, že váš úspech na súťaži v Moskve vám otvoril brány svetových koncertných siení?

Asi áno. Zúčastnila som sa Čajkovského súťaže z rýdzo osobných pohnútok — a samozrejme som dúfala aj v dobré umiestnenie, pretože najmä laureátsky titul nejakej významnej medzinárodnej súťaže je, žiaľ, i kľúčom k úspešnej koncertnej činnosti. Usporiadateľia sa po ňom mladého umelca vždy spytujú, ako by im dával záruku umeleckej kvality. Osobne si myslím, že tomu tak vždy nemusí byť, a preto ani s takýmto postupom nesúhlasím. Ja sama

som prišla do Európy študovať, a nie stať sa hviezdou, i keď nepopieram, že som snívala o veľkej sólistickej kariére. Súčasne som si však uvedomovala obrovskú konkurenciu, ktorá panuje aj medzi mladými umelcami na koncertných pódioch.

Získali ste už i ďalšie medzinárodné ceny...

Išlo skôr o študijné uznania, diplomy a pod. Za zmienku stojí azda iba víťazstvo na belgickej súťaži Henriho Viextemsa, na ktorej som sa zúčastnila vlní tesne pred Moskvou. Pre budúcnosť som však už dosudžila.

Kde ste už okrem Japonska verejne hrali?

Najprv samozrejme v Belgicku, potom v Holandsku a vo Francúzsku. Po súťaži v Moskve sa mi možnosti zväčšili. Napríklad tohto roku som hneď v januári po druhý raz navštívila ZSSR a usporiadala tam turné s ôsmimi koncertmi. Vystupovala som ďalej v Portugalsku, na Islande, vo Walese, v Londýne s Liverpoolským symfonickým orchestrom a hlavne v apríli v USA s Filadelfským, ktorý dirigoval Eugen Ormandy.

Vaše najbližšie umelecké plány?

Hneď po vystúpeniach u vás čaká ma niekoľko koncertov v Belgicku, začiatkom októbra hrám na festivale vo švajčiarskom Montreaux a potom sa na tri mesiace vrátim do Japonska, kde budem samozrejme tiež koncertovať. Tam sa definitívne rozhodnem, či budem pokračovať v štúdiu, alebo či sa venujem iba sólistickej činnosti.

V Československu ste po prvý raz. Nečakáte od nás ďalšie ponuky, najmä z Prahy?

Zatiaľ o žiadnom ďalšom pozvaní neviem, ale dúfam, že sa k vám znovu vrátim a predstavím sa aj v Prahe.

Chceli by ste na záver k nášmu rozhovoru ešte čosi dodať?

Iba to, že v Holandsku som hrala a bližšie sa zoznámila s vašimi Warchalovcami. Je to vynikajúci súbor a navyše, páči sa mi, ako sú všetci jeho členovia zapálení pre vec. Uvedomujem si aj to, že na základe ich odporúčania som bola pozvaná k vám.

Miroslav Šule

Timisoara muzicala

Už po druhý raz bol v krásnom meste parkov a záhrad, v Temešvári (na juhozápade Rumunska, neďaleko juhoslovenských hraníc) hudobný festival Timisoara muzicala. Početné a vďačné publikum — nielen miestni poslucháči, ale i hostia z celého Rumunska a z cudziny — mohlo si vypočuť na 10 koncertoch diela symfonické, komorné a vokálne, svetových majstrov i rumunských skladateľov v podaní vynikajúcich interpretov — miestna filharmónia a komorný orchester, vynikajúci súbor Madrigal z Bukurešti, miestny filharmonický zbor, klaviristi Hans Graf z Viedne, Rudolf Kerer z Moskvy, violončelista Marion Davies z USA, celý rad rumunských sólistov a najlepších poslucháčov hudobných vysokých škôl v Rumunsku. Čitelia opier videli 5 opier s hosťujúcim tenorom milánskej Scaly A. Zama-

rom (Verdi: Aida, O. Manole: Maiastra — premiéra, Puccini: Tosca, Rossini: Barber zo Seville, Mozart: Don Juan) a veľmi zaujímavú premiéru súčasného baletu (vynikajúca choreografia A. Schneidera) na hudbu F. Martina, D. Popoviciho a Bizeta-Šchedrina z magnetofónových pásov.

Tento zaujímavý hudobný festival, ktorý je každý druhý rok, mal veľmi dobrú úroveň. Škoda, že sa ešte nestal tak známym ako napr. festival G. Enescu v Bukurešti. Celkom určite si to zaslúži.

Usporiadatelia chcú na budúci festival v r. 1973 pozvať niektoré symfonické teleso z Československa, aby sa poslucháči mohli zoznámiť s tvorbou českých a slovenských skladateľov.

V. Juřina

Bulharský festival populárnej piesne, ktorý je každoročne (t. r. už siedmy raz) na Slnčnom pobreží, stával v tieni našej Bratislavskej lúky, s ktorou vždy tak trochu termínovo koliduje. Tohto roku oba festivaly prebehli tesne za sebou a ja som mal možnosť zhladať oba. Nie som si však istý, či sa ich vzťah akosi neobrátil. Pri minuloročných Sopotoch totiž organizátori Orfeu urobili veľkú propagačnú akciu, ktorá im získala pozornosť početných zahraničných hostí. Pravda, v organizácii bulharského festivalu, v úrovni domácej tvorby i interpretácie sú ešte zrejme manká. Ale v medzinárodnej speváckej súťaži, ktorá tu prebiehala (a dokonca po tri večery!), objavil sa rad dnes už známych mien: Ben Cramer, Friday Brownová, Kati Kováčová, Rosemarie Ambeová, Halina Kunická, Jaime Morey a naša Marcela Laiferová, aby som vymenoval aspoň niektorých z tridsiatich účinkujúcich.

Bulhari majú radi spev, krásne, veľké hlasy, stále u nich prekvitá, ako azda už nikde v Európe, kult operných spevákov. Je prirodzené, že vplyv tohto tradičného hudobného žánru sa čiastočne prejavuje aj v oblasti populárnej hudby, v interpretácii

Zlatý Orfeus na vzostupe

i v tvorbe. Tamojšieho publika akoby sa nedotkla celá veľká vlna černošskej hudobnosti, ktorá výrazne ovplyvnila populárnu hudbu azda na všetkých kontinentoch. Oveľa väčší tu doznieva romantická slovansko-talianska melódika, jednoduchá, prostá a páčivá.

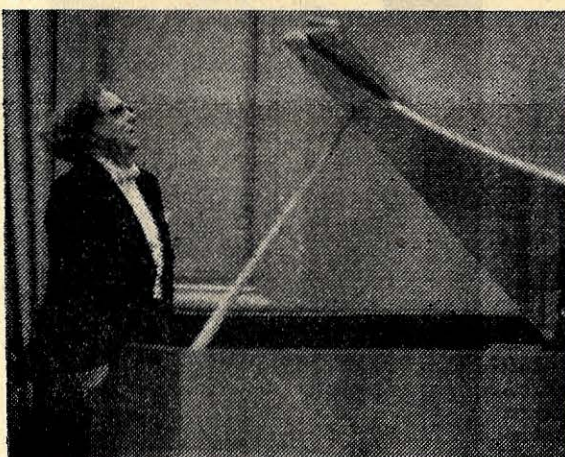
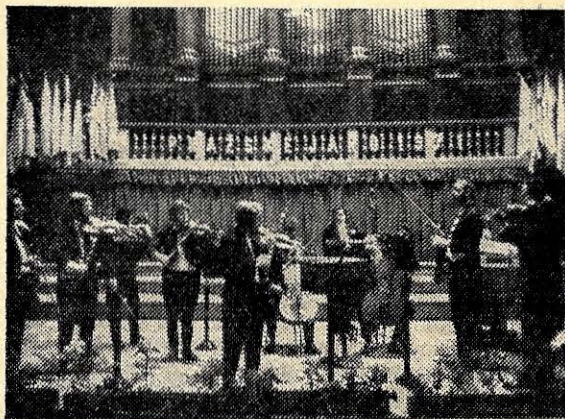
V tvorivej sfére je však týmto bulharská pesnička trochu v kríze, o čom svedčí i skutočnosť, že prvú cenu v súťaži bulharských piesní tohto roku vôbec neudelili a druhú dostala pieseň — šanzón Don Quijote, o ktorej masovejšom uplatnení silne pochybujem. Bulharské piesne interpretovali, ako je to v podobných súťažiach zvykom, speváci bulharskí a zahraniční. Z tých prvých ma zaujali iba dvaja: Boris Godžunov a Pascha Christova. Z tých druhých — Američanka Elaine Delmarová, o ktorej sa zmienim ešte neskôr, Španiel Jaime Morey a Sovietka Mária Pachomenková, ktorá sa o víťazstvo Don Quijota zaslúžila najväčšmi.

Ako som už naznačil, zišlo sa na tohtoročnom Zlatom Orfeovi spevákov skutočne veľa. S hosťami — vyše päťdesiat. A tak tí, ktorí sa o spev populárnych piesní skutočne zaujímajú, si tu mohli urobiť dobrý obraz o stave tradičnejšej vetvy tejto interpretačnej oblasti. Ceny, ktoré boli udelené, vyjadrujú vcelku spravodlivo, ako kvality spevákov, tak aj ich ocenenie obecenstvom, čo sa napodiv krylo a svedčí o dobrom cte publika pre spevácke hodnoty. Tzv. Veľkého Orfeu získala už spomínaná Mária Pachomenková, senziatívna speváčka skôr subtilnejšieho prejavu, 1. cenu — tomjonesovský spevajúci Holanďan Ben Cramer a Kubanka Omara Portiondová — čo bol najsponernejší verdikt poroty. Cenami sa priliš na tomto festivale nešetřilo, udelili ich celkom 16 (!), medzi významnejšími bol domáci Boris Godžunov, spevák veľkého hlasu a „širokého“ prejavu, černošský spevák Euson z ostrova Aruba, ďalej Španiel Jaime Morey a výborná, nám už dobre známa Maďarka Kati Kováčová. Tiež naša Marcela Laiferová, ktorá skôr zaujala odborníkov vďaka štylovosti svojho prejavu, získala jednu z cien — udelila ju bulharská televízia.

Z hosťujúcich spevákov, ktorí vystúpili na samostatných recitáloch, treba spomenúť na prvom mieste Gilberta Bécauda, ktorý tu predviedol podobný program ako v Bratislave, výborná bola čierna Američanka Elaine Delmarová, v ktorej recitál bolo možné nájsť všetko, čo veľká speváčka má mať: skvelý, náročný repertoár, krásny zvonivý hlas s temným základom a samozrejme — štylovosť. Tiež kanadská Jennifer sa ukázala ako speváčka veľmi skúsená a všestranná, zatiaľ čo tentoraz trochu sklamal Vice Vukov (ako už tradične) známy a populárny Sergio Endrigo, ktorého hodinu počúvať, nie je pre odborníka práve najväčším pôžitkom. Naše spevácke umenie bolo dôstojne zastúpené Evou Pilarovou.

Dalo by sa toho napísať o Zlatom Orfeovi veľa. Dovoľte mi na záver — okrem konštatovania, že festival má vzostupnú úroveň — jeden postreh, ktorý platí pre festivaly tohto druhu všeobecne. Cestou na Slnčnom pobreží som sa zastavil v Sofii, kde som počul pohostinské vystúpenie talianskych operných spevákov z Palerma v Pucciniho Bohéme. Spievali krásne, civilne a jednoducho. A keď som potom počúval — festivalové hodiny — súčasnú populárnu hudbu, uvedomil som si, niekoľko sa úloh oboch hudobných žánrov vymenili. Dnes môže opera, ktorej vyčítali pátos a na ktorú sa reagovalo civilným prejavom, adresovať podobné nelichotivé pripomienky súčasnému žánru populárnej hudby. A to je tak trochu malér...

Leo Jehne

Umelci a súbory na Pražskej jari:

Slovenský komorný orchester s um. ved. Bohdanom Warchalom vystúpil v Dome umelcov 25. mája t. r. Alfréd Brendel interpretoval so Slovenskou filharmóniou Brahmsov klavírný koncert č. 1. Medzi najatraktívnejších hostí festivalu patrila huslista Henryk Szeryng, ktorý v Smetanovej sieni uviedol Brahmsov husľový koncert (CE dirigoval Erich Leinsdorf).

Ralph Kirkpatrick hral v Dome umelcov diela Bacha, Couperina, Scarlattiho, Rameaua a Purcella.

Snímky: J. Dezort

Hovoríme o estetickvej výchove na slovenských gymnáziách

Most do sveta umenia

(Dokončenie z 3. str.)
prehliadky — záleží na ich kvalite. Veľkým pomocníkom je mi Hudobná mládež. Zahŕňa na škole 150 žiakov. Ideovo ju vedie ja, ináč si študenti vybavujú všetko sami. Dôverníci sa starajú o nástenky, vstupenky, propagáciu štyroch koncertov ročne, rozdávanie bulletiny a pod. Dramaturgiu dohodnem s tajomníčkou HM v Bratislave — pani Klimovou v SF. Tá zaistí kvalitných interpretov. Ani by ste neverili, ale u mladých poslucháčov má dôležitú úlohu i estetický vzťah interpretu, generácia príbuznosť — no na prvom mieste vysoká umelecká hodnota. Žiaci veľmi citlivo postrehnú, kde sa im „predáva“ kvalita, a kde majú vytvárať iba stafáž. Koncerty n e s m ú byť pokračovaním vyučovania, ale zvláštnou slávnostnou udalosťou spoločensko-kultúrneho dosahu.

— Na škole ste založili súbor Cantica nova. Iste aj to je jedna z foriem estetickvej výchovy. Ako sa vám pracuje s týmto ensemblom?

Vedieť ho dva roky. So žiakmi sa schádzam — pre časové zaneprázdnenie

— raz do týždňa na poldruhu hodiny. Vzorom pre založenie súboru nám bola Schola cantorum zo Zlatých Moraviec, ktorú vedie výborný pedagóg prof. J. Podhorný. Naším cieľom je interpretácia vokálnej polyfónie, praktický prehľad hudobných dejín v oblasti spevu. V budúcom roku by som chcel niečo navštíviť aj z modernej tvorby. Na záver týchto poznámok chcem zdôrazniť, že v oblasti hudobnej výchovy a estetiky pracuje na slovenských školách rad výborných pedagógov — napr. Rozália Szemzbová z Bratislavy, Jozef Klochán — tamtiež, už spomínaný Július Podhorný zo Zlatých Moraviec a ďalší. Zavedenie predmetu „estetická výchova“ sa za dva roky praxe ukázalo životaschopným činom, vyrovnávacím disproporcie medzi rozumovou a citovou zložkou vo výchove mladých ľudí. Hovorím to napriek uvedomeniu si všetkých nedostatkov, ktoré — dúfajme — sú iba dočasné.

Zhovárala sa: T. Ursinyová

HUDOBNO-PEDAGOGICKÉMU HNUTIU

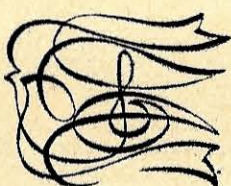
(Dokončenie z 1. str.)

Prišli sme do obdobia, kedy v svetovom hudobno-pedagogickom hnutí získal na intenzite trend aktivizácie žiakov — začínajúcich mechanickou účasťou, až po žiacku tvorivú činnosť — prostredníctvom ľahkoovládateľných hudobných nástrojov a „hry na vlastné telo“. Doma stálo školstvo pred reformou, pre ktorú výskumné ústavy pedagogické dokončovali návrh na novú koncepciu ZDŠ a aj učebný plán strednej všeobecno-vzdelávacej školy a ľudových škôl umenia sa dostali „do pohybu“. Organizácia vyhraneneho hudobno-pedagogického zamerania — akou SSHV je — nemohla ostať bokom a aj v zastúpení školských dokumentov úspešne splnila funkciu odborného experta a oponenta, a to na všetkých požadovaných stupňoch. Lebo členovia SSHV — ktorých počet sa dnes blíži k hranici 900 členov — pôsobia na najrôznejších školských, umeleckých a kultúrno-osvetových pracoviskách a majú možnosť zúčastňovať sa odborných metodických konzultácií na najrôznejšej úrovni.

Slovenská spoločnosť pre hudobnú výchovu sa usiluje pôsobiť v podstate dvoma smermi: nahor k riadiacim a rezortným orgánom a inštitúciám — toto poslanie plní výbor SSHV so svojimi odbornými komisiami (v počte 11) a nadol k okresným, mestským a miestnym školským orgánom a kultúrno-osvetovým zariadeniam — tu sa usilujú pôsobiť najmä výbory odborčiek SSHV. Preto vedenie Spoločnosti považovalo už v prvom roku existencie za súčasť vzniku organizácie aj vznik odborčiek, ktorých (v prvej etape) vzniklo a dnes pôsobí dovedna osem (v Banskej Bystrici, Bratislave, Košiciach, Poprade, Prešove, Nitre, Trenčíne a v Žiline). Vyvíjajú iniciatívu a do značnej miery samostatnú odbornú a organizačnú prácu. Pravda, všetky zložky SSHV „žijú“ svoj mladý vek, je to prvé obdobie existencie tejto organizácie, v ktorom nemalý význam zohráva veľa objektívnych a subjektívnych činiteľov, medzi nimi aj voľba kádrov.

Počiatkové obdobie práce SSHV bolo poznačené mimoriadne veľkým nadšením. V praxi to niekedy viedlo až k suplovaniu niektorých funkcií a povinností orgánov štátnej správy, ale vždy iba tam, kde bola absencia povinností týchto až neúmerne veľká.

Súčasný pracovný program SSHV charakterizuje viacero úsilí. Na prvé miesto azda patrí dnes už široké úsilie za modernizáciu základnej hudobnej výchovy po-

Trinástka nešťastná pre Čechoslovákov?

Mesto Ústí nad Orlicí nie je veľké, má okolo 12 000 obyvateľov a predsa tu miestni hudobní organizátori dokázali niečo, čo je nezvyklé nielen u nás, ale i v zahraničí. Festival KO-CIANOVO ÚSTÍ si medzi hudobníkmi získal takú prestíž, že už samotný pojem je ekvivalentom vysokých kvalít a hodnôt. Tohtoročný 13. ročník súťaže však nebol pre domácich mladých huslistov veľmi úspešný, skôr naopak (že by stará tradícia o nešťastnej trinástke?).

Kocianova súťaž prebiehala od 6. do 9. mája; prihlásilo sa 77 mladých huslistov, z ktorých 38 bolo zo zahraničia. Najpočetnejšie bola zastúpená Juhoslávia, ďalej huslisti z Anglicka, Bulharska, Maďarska, Nemeckej spolkovej republiky, Rakúska a Sovietskeho zväzu (Litovská SSR). Rozdelení boli do štyroch vekových kategórií: do 10 rokov, do 12, 14 a súťažiacich do 16 rokov.

Prvé súťažné kolo je anonymné, druhé verejné. V úvodnom kole mladí adepti hrajú povinnú skladbu: pre I. kategóriu to bolo Concertino Rudolfa Országa, pre staršie deti Largo z husľového koncertu C dur od starého českého skladateľa Jozefa Myslivečka, povinnou skladbou pre III. kategóriu bolo Menuetto zo suity v

starom slohu zasl. umelca Jaroslava Kříčku a najstaršie deti mali hrať skladbu Františka Domažlického — 3 compositioni per violine e piano-forte — capriccio.

Táto medzinárodná súťaž mladých huslistov prinášala v minulosti vavriny našim deťom. Tohto roku si okrem jedného 2. miesta všetky trofeje odviezli zahraniční hostia. Najmä bulharskí súťažiaci dosiahli vynikajúce výsledky. Pre úplnosť si pripomeňme aspoň prvé miesta zo všetkých kategórií: I. kategória — 1. miesto: Diana Alexandrova Conkova (Bulharsko), II. kategória — 1. miesto: Algirdas Paukštė (Lotyšská SSR), III. kategória — 1. miesto: Šaška Žečeva (Bulharsko), IV. kategória — 1. miesto: Eugenia Maria Poppova (Bulharsko).

Toto umiestnenie je pre nás nie veľmi uspokojivé, zdá sa, akoby naši pedagógovia zaspali na vavrínoch, ktoré získali huslisti typu Václava Hudečka, Marty Tupej, Bohuslava Mateuška, Čenka Pavlika atď. Vzniká tu nebezpečenstvo, že v republike budeme mať niekoľko oslňujúcich zjavov a o ostatnú dorastajúcu generáciu, akoby nebol záujem. Túto skutočnosť si museli všimnúť aj samotní porotcovia. Predsedom jury bol prof. dr. Otakar Stejskal z pražského konzervatória, členmi Václav Šnitil, Milan Škampa, Bruno Hyčka, z bratislavského konzervatória Ján Prágan (husle) a Gustáv Večerný (čelo), za Konzervatórium v Žiline bol v porote prítomný Bohuslav Urban (husle).

KONKURZ

Vedenie opery Divadla Jozefa Gregora Tajovského v Banskej Bystrici vypisuje konkurz na obsadenie týchto voľných miest do orchestra opery:

— tutti hráči I. husle, tutti hráči II. husle, tutti hráči violončelo, harfa, bicie nástroje.

Záujemci — hláste sa písomne na adresu: Riaditeľstvo Divadla J. G. Tajovského, Banská Bystrica, Nábřeží dukelských hrdinov č. 3.

HUDOBNÝ ŽIVOT — dvojtyždenník. Vydáva Ministerstvo kultúry SSR vo Vydavateľstve OBZOR v Bratislave. Veda redakčná rada: Marián Jurík (šéfredaktor), prom. hist. Zuzana Marczellová (redaktorka), dr. Terézia Ursinyová (redaktorka), dr. Zdenko Nováček, CSC (predseda), Pavol Bagin, prom. hist. Ľubomír Čížek, doc. Eva Fischerová, Elena Janáková, Ivan Palovič, dr. Ivan Stanislav, Bohumil Trnečka, Tlačia Nitrianske tlačiarne, n. p., Nitra Rg č. RS 8261/68 Adresa redakcie: Hudobný život, Bratislava, Volgogradská 8, tel. 592-37 Administrácia: Vydavateľstvo OBZOR, Bratislava, Čs. armády 29/a Inzerčné oddelenie Bratislava, Gorkého 17. Rozširuje PNS. Cena jedného výtlačku 2.— Kčs

mocou aktivizačných prvkov, akými sú ľahkoovládateľné hudobné nástroje (začíname ich nazývať tiež didaktickým instrumentárom), rytmizované, recitované a spievané slovo, hra na telo, štylizovaný pohyb, tanec a pod. Keďže ide o úsek školskej hudobnej výchovy, SSHV tu úzko spolupracuje s výskumnými pedagogickými zariadeniami a metodickými zložkami.

Úspech novej hudobnej pedagogiky bude do veľkej miery závisieť aj od dostatku odbornej literatúry výtlačne repertoárových materiálov. SSHV vyšla s iniciatívnymi návrhmi zameranými jednak na autorskú prípravu ako aj výrobné zabezpečenie takejto literatúry. Autorský kolektív pre vytvorenie novej slovenskej hudobnovýchovnej školy — v ktorej by sa aktivizačný princíp (prihládajúci k národným tradíciám a vlastnej vývojovej špecifickosti) uplatnil v tej najvhodnejšej didaktickej a umeleckej podobe — bol už vytvorený a na tejto úlohe pracuje. Vedenie SSHV chce prispieť aj k zmierneniu nedostatku novoorientovanej hudobnopedagogickej literatúry (veľmi ju žiadajú hudobní pedagógovia z praxe) zavedením internej edície nazvanej Hudobnopedagogické variácie. V rámci nej by ročne vychádzali rotaprintovou tlačou asi 3 zväzky, každý v rozsahu 80—100 strán, najmenej jeden z nich materiálový.

Z oblasti masovo-oznamovacích prostriedkov si veľa sľubujeme od spolupráce so Slovenskou televíziou, redakciou vzdelávacích programov. Po prvých vzájomných konzultáciách, ktoré ukázali priestor pre vzájomnú spoluprácu, bol z funkcionárov SSHV a ďalších odborníkov vytvorený koncepčný a dramaturgický poradný kolektív, ktorý chce kvalifikovanými návrhmi prispieť k podstatnému skvalitneniu televíznych hudobnovýchovných relácií. Obdobné úsilie vyvíja SSHV aj smerom k Učebným pomôckam, n. p. v Banskej Bystrici, kde presadzujeme veľmi odôvodnené požiadavky najmä v sortimente audiovizuálnych hudobných pomôcok.

V tomto stručnom príspevku som si dovoľil uviesť iba niekoľko informácií o doterajšom pôsobení SSHV a poukázať na niektoré z hlavných smerov činnosti z prvého pracovného obdobia, ktoré vyvrcholilo II. valným zhromaždením Slovenskej spoločnosti pre hudobnú výchovu v roku 1972. Vedenie SSHV usiluje o to, aby sa pôsobnosť všetkých súčastí SSHV podarilo ešte viac zintenzívniť a skvalitniť, pretože nie sú zďaleka vyčerpané všetky organizačné a odborné možnosti jej členov, funkcionárov a orgánov.

Veľmi pekne 4. miesto vo IV. kategórii obsadil Olivier Dohnanyi z Trenčína, ktorý získal 21,4 bodu. Stal sa tak súčasne nositeľom titulu Najlepší huslista ČSSR: Dohnanyi je žiakom prof. V. Kořínka. Na záverečnom koncerte zahral Koncertný kus Franza Schuberta. Ostatným slovenským účastníkom sa nevedelo najlepšie. Ale už to, že boli vybraní pre medzinárodnú súťaž svedčí o tom, že i mladí slovenskí huslisti majú snahu vydobýť víťazstvo. Toto zdravé zapojenie im môže priniesť pre nastávajúce ročníky mnoho cenných skúseností. Slovensko reprezentovali: Tibor Lakatoš a Vladimír Ljubimov (Prešov), Milan Horák (Trnava), Bohuslav Pavlík (Martin), Katarína Pappová (Stúrovo), Ľubomír Mišejka (Žilina), Zoja Kopčáková (Žilina) a už spomínaný Olivier Dohnanyi z Trenčína.

Tomáš Hejzlar

Jubilant

Slovenský hudobný pedagóg, organizátor a skladateľ — Anton Ciger — sa dožíva 60 rokov. Absolvent Hudobnej akadémie (Glazbena matica) v Zagrebe je dnes riaditeľom LŠU v Tatranskej Lomnici a dirigentom Okresného učiteľského speváckeho zboru Tatrana v Poprade. Ako pedagóg pôsobil vo viacerých slovenských mestách — v Čadci, v Michalovciach, Trnave, Kežmarku... Istý čas pracoval aj v Matici slovenskej ako pracovník hudobného odboru a tajomník Ústredia slovenských ochotníckych divadiel so sídlom v Martine. V rokoch 1940-45 bol riaditeľom Hudobnej komory v Bratislave. Publikoval práce z oblasti hudby a zaoberá sa metodikou hudobnej výchovy na školách, ako aj mimoškolskou hudobnou výchovou.

V oblasti kompozičnej sú zvlášť zaujímavé jeho úpravy ľudových piesní, zbory, omše a hudba k hrám. Je známy aj ako zberateľ slovenských a ukrajinských ľudových piesní. Upravil 138 piesní pre spevácke zbory a ľudové hudby. Jubilantovi srdečne blahoželáme!

E. M.

Giuseppe Valdengo

Spieval som s Toscaninim II.

môže mládež učiť iba jedno — aké noty jestvujú. To je všetko! Po dvoch rokoch štúdia vokalizácie môže žiak prejsť na solfeggio. Ale najprv musí ovládnuť — nikdy to neprestanem zdôrazňovať — dýchanie. Dýchanie je základom všetkého. Mnohí hlasoví pedagógovia sa dopodrobna zaoberajú predným podnebí, stavbou hrtana a pod. To však nie je potrebné, utvára nesprávne predstavy a odstrašuje začínajúceho speváka. Ak bude chcieť, iste si neskôr nájde čas, aby sa dozvedel, ako vzniká tón a aká je stavba hrdla. Ty keď spievaš, myslíš na svoje hrdlo? Na čo myslíš?

— Na dýchanie a na vyjadrenie slov — a potom už na nič.

Súhlasne sa na mňa pozrel:

— Tak treba. Ak budeš odrazu myslieť na mnoho vecí, ničoho nedosiahneš.

Majster konštatoval, že teraz mnohí mladí ľudia sa považujú za hotových spevákov, keď trochu privoňali speváckemu umeniu... chcú spievať, priťahuje ich vidina vysokého zárobku; debutujú nedostatočne pripravení, a výsledok — o niekoľko rokov odchádzajú zo scény. — Trvalý úspech dosahuje spevák dlhým cvičením, stálymi obetami, ktoré musí prinášať, a potom — aj o tom treba hovoriť — správne chápaným pocitom pokory, ktorý mu nedovoľuje vychádzať za hranice vlastných možností.

Podľa majstrových slov za jeho čias sa soprán odvážil spievať v Traviate len po desaťročnej praxi, teda až keď sa hlas definitívne ustálil; barytón sa nepúšťal do úloh v Rigolettovi Trubadúrovi, Barbierovi skôr, kým nedosiahol úplnú zrelosť, t. j. kým neovládal svoj hlasový aparát.

— Mladí speváci, — povedal ďalej, — by na začiatku svojej kariéry nemali zabúdať na vokalizy, najmä Monteverdiho a druhých starých skladateľov. Vokalizy pomáhajú zdokonaľovať hlas, zachovať ho sviežim a pružným. To je dôležité predovšetkým pre hlasy „ťažké“, ktoré potrebujú vokalizáciu viac ako ostatné. Spevák vždy musí svoj hlas cítiť „na perách“; netreba sa usilovať dostať ho odtiaľ. Spevák musí byť pánom svojho hlasu: všetky noty mu majú stáť k službám. Čakať, kým ich pán bude chcieť ich reprodukovat.

Toho dňa, keď som bol nútený odpočívať, počul som od majstra nemalo užitočných rád, týkajúcich sa vokálneho umenia.

— Dobrý hlas, — povedal Toscanini, — je výsadou mála vyvolencov; treba vedieť si ho chrániť, s citom pre mieru a pre dávkovanie. Pamätaj si, Valdengo, toto: nikdy nespievaj z celej sily, ak to veta nevyžaduje. Čím viac dokážeš dávkovať svoj hlas, tým dlhšie si ho zachováš. A ešte to si zapamätaj: opakovania ničia hlas. V opere nikdy neopakuj. Po prvé, nie je to umelecké, po druhé, unavuje hlasový aparát, a po tretie, čo ak by ti opakovanie nevyšlo? ... si stratený; bude sa o tebe hovoriť, že veľa toho nevydržíš, že si na konci svojich síl... Vyjdi obecenstvu v ústrety, ale radšej nech opúšťa divadlo so želaním znovu ťa počuť.

V súvislosti s tým spomeniem Titta Ruffa, ktorý mal nádherný hlas, silný, rozľahlý, ale si ho pokazil a ako päťdesiatročný, ba dokonca ešte skôr, odišiel zo scény. Titta Ruffo spieval stále na plné hrdlo, aj opakovania, nikdy sa nešetril... V Prologu ku Komediantom pri slovách „Teda začíname“ v dvojčiarokovanom g mal takú silu, že obecenstvo ani nedýchalo... Ale keď sa na to pozeráme z druhej strany, veľmi mu to ničilo hlasivky.

Celkom iný je de Luca, je to rozumný spevák, citlivo hospodáriaci so svojimi vokálnymi možnosťami. Pri speve de Luca vždy bral do úvahy svoje sily a hlas. A spieva dodnes! Napríklad v Rigolettovi spieval takmer celý part polohlasom, a keď potom niektorú notu vyrázil silnejšie, malo to žiadany efekt: zdalo sa to bohvieaké silné. A v skutočnosti to bolo len rozumné dávkovanie. Dnes sme nepracovali, — skončil majster, — ale tento rozhovor ti, myslím, bude užitočný. Zapamätaj si všetko, čo som ti povedal, a chraň si svoj hlas ako poklad. Starý človek sa vždy rád podelí s mladým o svoje dlhoročné skúsenosti. Pozajtra, ak už budeš môcť spievať, zavolaj Walterovi (Toscaniniho syn, pozn. red.), budeme trochu študovať! Ale doma, — pokračoval, — si prečítaj part, porozmýšľaj dobre o mojich pripomienkach. Niekedy je veľmi užitočné prejsť part bez spievania. (Dokončenie v budúcom čísle.)

Chcel som poznať majstrov názor na vyučovanie belcanta, ako treba začínať s mladými ľuďmi.

— To je dlhá história, — odpovedal. — Predovšetkým, začínajúci speváci by najmenej jeden rok nemali interpretovať hudobné diela. Také cvičenia v prvých rokoch namiesto úžitku prinášajú škodu. Znie to paradoxne, ale je to tak! U mladých spevákov vzniká takto predpojatost. Zabúdať napríklad, že táto nota je vysoká, lebo o nej príliš veľa rozmýšľajú. Učiteľ

Špičkový tenorista

Meno popredného tenoristu brnenskej opery Viléma Příbyla je symbolom krásy hlasu, speváckeho umenia i výrazného hereckého stvárnenia úlohy. Jeho cesta k umeniu nebola priama. Narodil sa v Náchode; neskôr žil v Hradci Králové, vyučil sa za elektrotechnika a spolupracoval s robotníckym divadlom u Šagerků. V rokoch 1943—1947 študoval na vyššej priemyselnej škole strojníckej v Prahe. Dva roky po absolutoriu nastúpil do inštalčných závodov v Hradci Králové ako technik. Popri tom sa učil spev u prof. Marie Jakoubkové. Osem rokov spieval v opernom súbore Kultúrneho domu ROH. Na profesionálne javisko vstúpil na jeseň r. 1959 v Divadle Zdenka Nejedlého v Ústí nad Labem, najskôr iba pohostinsky a od 2. augusta 1960 získal trvalé angažmán. V roku 1961 prijal ho ako sólistu do Janáčkovej akademie múzických umení, kde študoval sólový spev. JAMU skončil v r. 1966 s vyznamenaním a obhájil diplomovú prácu „Interpretácia pohľad na postavy Janáčkovej Jej pastorkyne — so zvláštnym zreteľom k postave Kostolníčky a Laca.“

Vilém Příbyl je vysoko muzikálny — nechýba mu inteligencia ani vtip. Jeho hlas má podmaňujúcu farbu, striebnistý, kovový a pritom mäkký tvorený tón, vyznačujúci vo všetkých polohách. Poslucháčovi sa získava svojím temperamentom, spôsobom, akým sa vie s úlohou stotožniť a prirodzeným herectvom. Je všestranným spevákom, s istotou preniká do všetkých slohov. Najlepšie svedectvo podáva celý rad postáv, ktoré v priebehu svojej umeleckej dráhy vytvoril: Florestan v Beethovenovom Fidéliovi, Verdiho Othello, Radames v Aïde, don José v Bizetovej Carmen, Canio v Leoncavallových Komediantoch, Turiddu v Mascagniho Sedliackej cti, Herman v Pikovej dáme, Grigori v Musorgského Borisovi Godunovovi, Wagnerov Lohengrin, Erik v Blüdiacom Holanďanovi, Smetanov Dalibor, Janík v Predanej neveste, Lukáš v Hubičke. Jarek v Čertovej stene, Jíra v Braniboroch v Čechách, princ v Dvořákovvej Rusálke, Mánek vo Foerstrovej Eve, Kozina v Kovařovicových Psohlavcoch, Laco v Jej pastorkyni, Boris v Káti Kabanovovej, Manolios v Gréckych pašách Bohuslava Martinů. Interpretom Dalibora a Laca je aj na gramofónových nahrávkach. Vilém Příbyl nezostal vzdialený ani súčasnej svetovej opernej tvorbe. Spieval Pierra Bezuchova v Prokofievovej Voj-

ne a mieri, Agrippu v Ohnivom anjelovi, Luccencia v Šebalinovom Skrotení zlej ženy, Sergeja v Sostakovičovej Katari- ne Izmajlovovej i Švejka v rovnomennej opere J. Kurku a Klaudia v Horského Jede z Elsinoru. Stojí za to, pozastaviť sa aspoň na okamih pri niektorých jeho úlohách. Predovšetkým pri úlohe Hermana v Čajkovského Pikovej dáme, kde uplatnil rozmanitosť svojho umenia — vrúcnosť kantilény a strhujúcu dramatickosť vo finále opery. Tu mohol plne prejavíť i svoje herecké majstrovstvo. „Vilém Příbyl upúta vo všetkých jemných odtieňoch melodiky ľahko tvorených recitatívov. Je to vynikajúci operný spevák; hospodári s hlasom a vytvára svoju úlohu bez veľkých operných manér, ktoré by si pri svojich krásnych a plných výskach s hrdivým zafarbením mohol pokojne dovoliť“ (M. Stědroň). Sem môžeme zaradiť i Verdiho Othella. Pripomeňme, čo o ňom napísal kritik Vilém Pospíšil: „V. Příbyl spieva Othella suverénne. Jeho výšky znejú nádherne, okrajové tóny tenorového rozsahu sú fenomenálne.“

K vrcholným výkonom Příbylovo speváckeho i hereckého umenia patrí tiež Dalibor, Florestan a Erik. Tieto tri úlohy ho najviac preslávili v cudzine. V zahraničí si môže často overiť svoje umenie na výrokoch kritik, ktoré nemajú dôvod zbytočne lichoťiť. Hostoval na popredných operných scénach v Ne-

mecku (Hamburg, Berlín, Mníchov, Bonn, Frankfurt n. M., Drážďany, Darmstadt), v Rakúsku (Viedeň), vo Francúzsku, Holandsku, Luxembursku, Taliansku, Španielsku, Maďarsku, Turecku, Grécku, Kanade a v USA. Najčastejšie ho pozývajú do Anglicka; je stálym hosťom Kráľovskej opery v Londýne i sólistom symfonických koncertov. V roku 1968 spieval ako jediný zahraničný umelec na koncerte, ktorý bol usporiadaný za prítomnosti anglickej kráľovnej Alžbety II. Na jeseň 1970 hostoval v ôsmich predstaveniach Mascagniho Sedliackej cti v Kráľovskej opere. V polovici tohoto dvojmesačného zájazdu bol komorný koncert v Leeds, v dome kráľovskej rodiny Harewoodov. Program koncertu tvorili piesne R. Schumanna, Biblické piesne A. Dvořáka a Janáčkov Zápisník zmizelého.

Je prirodzené, že umelec s takým výnimočným hlasom sa neuplatňuje len na opernom javisku, ale aj na koncertnom pódii, predovšetkým ako spevák oratoriálny. Je nezapomenuteľným interpretom tenorových partov Beethovenovej IX. symfónie, omše C dur, Haydnovho oratória Stvorenie sveta, Mahlerovej Piesne o zemi a VIII. symfónie, Stravinského Kráľa Oidipa, Dvořákovho Requiem, Stabat mater a i.

Vilém Příbyl je vo svojom odbore majstrom, akých je málo. Za spevácke výkony a vzornú reprezentáciu získal v decembri 1969 pri príležitosti osláv 85. výročia stáleho českého divadla v Brne titul zaslúžilý umelec.

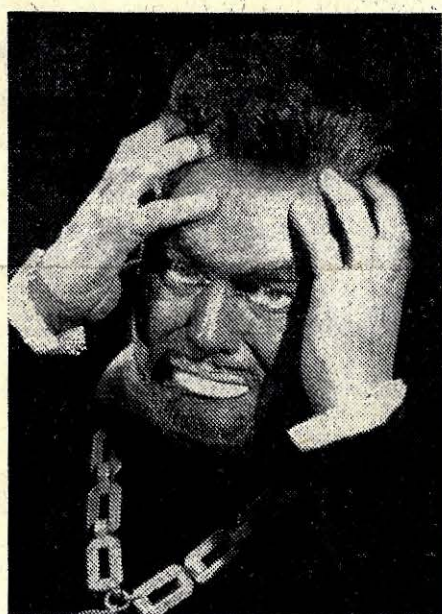
Pretože V. Příbyl trávi veľa času na zahraničných javiskách a v budúcnosti chce svoje spevácke skúsenosti využiť v pedagogickej činnosti, hovorili sme hlavne o týchto témach:

V čom vidíte podstatný rozdiel medzi československými a zahraničnými divadlami?

— Štátne dotácie v zahraničí sú minimálne, preto každé divadlo musí byť asi na 80 % sebestačné. Hlavná divadelná sezóna je v zimných mesiacoch. V divadelných budovách sa sústreďuje nielen operná činnosť, ale i koncerty, a tak sa stáva budova kultúrnym centrom. Aby malo divadlo veľkú návštevnosť, program musí byť nadmieru príťažlivý a pritom hodnotný. Aj spôsob odmiern interpretov je rozdielny.

Môžete nám niečo povedať o svojej pedagogickej činnosti?

— Zatiaľ nemám veľa žiakov, ale pri vyučovaní spevu chcem využiť všetky spevácke skúsenosti, ktoré získavam v zahraničí. Cenné sú predovšetkým stretnutia so speváckymi osobnosťami —

Ako Othello v rovnomennej opere G. Verdiho. Snímka: R. Sedláček

Birgit Nillsonovou, Dietrichom Fischerom-Dieskauom, Davidom Wordom, Francom Corellim a ďalšími. Moja pedagogická zásada tkvie v presvedčení, že učiteľ musí mať správny esteticko-vokálny názor, výborný sluchový analyzátor a musí vedieť kvalitne predviesť aspoň časť piesne alebo árie. Dokončil som teoretickú prácu o dychovej technike spevu, ktorá je rozvinutím metódy speváckeho dýchania prof. Vavrdovej a je rozšírená o vlastné štúdium a poznatky. Požiadal som profesora F. Broma, prednostu foniatrickej kliniky v Brne, aby celú štúdiu doložil vedecky. Ovládať dychovú techniku — to tvorí podľa môjho názoru tri štvrtiny dobrého speváckeho výkonu.

Aké sú vaše spomienky na vystúpenie v bratislavskom SND?

— Na svoje hostovanie v SND v Bratislave a na priateľskú spoluprácu so všetkými sólistami mám tie najkrajšie spomienky. Bolo to práve tu, kde po otvorení predstavení sezóny 1964 Smetanovým Daliborom (spieval som s národnou umelkyňou M. Česáňiovou), padal na javisko kytice kvetín z lôží. V SND som hostoval ešte v Carmen, Sedliackej cti, Predanej neveste i v Rusálke, ale podobný pocit sa už nikdy neopakoval. A možno je to dobre, pretože až do konca života budem mať trvalú spomienku práve na toto predstavenie.

Petra Heerenová

Kozina v Kovařovicových Psohlavcoch. Snímka: R. Sedláček